משנה · ראשונים · ברטנורא · סדר זרעים

ברטנורא על משנה דמאי

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברטנורא על משנה דמאי

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברטנורא-על-משנה-דמאי/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 5
משנה ג 6
משנה ד 6
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ג 7
משנה ד 8
משנה ה 9
פרק ג 9
משנה א 9
משנה ב 9
משנה ג 10
משנה ד 10
משנה ה 10
משנה ו 11
פרק ד 11
משנה א 11
משנה ב 11
משנה ג 12
משנה ד 12
משנה ה 12
משנה ו 12
משנה ז 12
פרק ה 13
משנה א 13
משנה ב 13
משנה ג 14
משנה ד 14
משנה ה 15
משנה ו 15
משנה ז 15
משנה ח 15
משנה ט 16
משנה י 16
משנה יא 16
פרק ו 16
משנה א 16
משנה ב 17
משנה ג 17
משנה ד 18
משנה ה 18
משנה ו 18
משנה ז 18
משנה ח 19
משנה ט 19
משנה י 19
משנה יא 19
משנה יב 20
פרק ז 20
משנה א 20
משנה ב 21
משנה ג 21
משנה ד 21
משנה ה 22
משנה ו 22
משנה ז 23
משנה ח 23

פרק א

משנה א

הַקַּלִּין שֶׁבַּדְּמַאי. שֶׁהֵקֵלּוּ חֲכָמִים עַל הַפֵּרוֹת הַלָּלוּ הַנִּזְכָּרִים בְּמַתְנִיתִין שֶׁלֹּא לְעַשְּׂרָן דְּמַאי, לְפִי שֶׁחֶזְקָתָן בָּאִים מִן הַהֶפְקֵר, מִשּׁוּם דְּלֹא חֲשִׁיבִי, וְאִית בְּהוּ תְּרֵי סְפֵקֵי, סָפֵק בָּאִים מִן הַהֶפְקֵר וּפְטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר, וַאֲפִלּוּ אִם תִּמְצָא לוֹמַר שֶׁבָּאִים מִן הַשָּׁמוּר וְחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר, שֶׁמָּא נִתְעַשְּׂרוּ. וּדְמַאי הֵם הַתְּבוּאָה וְהַפֵּרוֹת הַנִּלְקָחִים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁהֵם חֲשׁוּדִים עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת. וְהֶחָבֵר הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מֵהֶם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּלְבָד אִם הִיא שְׁנַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֲבָל תְּרוּמָה גְּדוֹלָה לֹא נֶחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ עָלֶיהָ לְפִי שֶׁהִיא בְּמִיתָה, וְאֵין לָהּ שִׁעוּר שֶׁחִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת כָּל הַכְּרִי, וְהַכֹּל נִזְהָרִים בָּהּ. וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי אֵינוֹ צָרִיךְ לְהוֹצִיא מִן הַדְּמַאי אַף עַל פִּי שֶׁעַמֵּי הָאָרֶץ חֲשׁוּדִים עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁיָּכוֹל בַּעַל הַפֵּרוֹת לוֹמַר לַלֵּוִי אוֹ לֶעָנִי הַבָּאִים לִטֹּל הַמַּעְשְׂרוֹת, הֲבֵא רְאָיָה שֶׁאֵין פֵּרוֹת הַלָּלוּ מְעֻשָּׂרִים וְטֹל, דְּקַיְמָא לַן בְּכָל דּוּכְתָּא הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. אֲבָל בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי, שֶׁהָאוֹכֵל טֶבֶל שֶׁלֹּא הוּרְמוּ מִמֶּנּוּ מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה חַיָּב מִיתָה וּמִשּׁוּם אִסּוּרָא מַפְרִישִׁינַן לַהּ לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי נַמִּי כְּדֵי שֶׁלֹּא יְאָכְלוֹ בְּטֻמְאָה אוֹ שֶׁלֹּא לְאָכְלוֹ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם:

הַשִּׁתִּין. תְּאֵנִים מִדְבָּרִיּוֹת:

וְהָרִימִין. פֵּרֵשׁ הֶעָרוּךְ פּוּלְצָרָא"קִי בְּלַעַ"ז:

וְעֲזָרְדִין. בַּעֲרָבִי זְעְרוּ"ר וּבְלַעַ"ז סוּרְבִי"שׁ:

וּבְנוֹת שׁוּחַ. תְּאֵנִים לְבָנוֹת הַמִּתְגַּדְּלוֹת מִשָּׁלֹשׁ שָׁנִים לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים, וּמִתְגַּדְּלִים בַּיְּעָרִים:

וּבְנוֹת שְׁקָמָה. תְּאֵנָה הַמֻּרְכֶּבֶת בְּעַרְמוֹן:

וְנוֹבְלוֹת תְּמָרָה. תְּמָרִים שֶׁאֵינָם מִתְבַּשְּׁלִין בָּאִילָן וְתוֹלְשִׁין אוֹתָן וּמַנִּיחִים אוֹתָם זֶה עַל זֶה עַד שֶׁיִּתְבַּשְּׁלוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים נוֹבְלוֹת תְּמָרָה תְּמָרִים שֶׁהִפִּילָתָן הָרוּחַ קֹדֶם בִּשּׁוּלָן:

גַּפָּנִים. עֲנָבִים שֶׁמַּנִּיחִים אוֹתָן בַּגֶּפֶן בְּסוֹף הַבָּצִיר וּבְקֹשִׁי מִתְבַּשְּׁלִים:

הַנִּצְפָּה. צָלָף שֶׁקּוֹרִין קאפי"ר בְּלַעַ"ז:

הָאוֹג. פְּרִי אָדֹם שֶׁקּוֹרִין לוֹ בְּלַעַ"ז קורניאול"י. וְרַמְבַּ"ם אוֹמֵר שֶׁהוּא אִילָן שֶׁעוֹשֶׂה כְּמִין אֶשְׁכּוֹלוֹת אֲדֻמּוֹת וְקוֹרִין לוֹ בַּעֲרָבִי סומא"ק. וְלֹא הָיָה זֶה הַפְּרִי חָשׁוּב בִּיהוּדָה:

וְהַחֹמֶץ. בְּתְחִלָּה לֹא הָיָה הַיַּיִן שֶׁבִּיהוּדָה מַחְמִיץ לְפִי שֶׁהָיוּ מְבִיאִים מִמֶּנּוּ נְסָכִים, וְכָל הַחֹמֶץ שֶׁבִּיהוּדָה לֹא הָיָה בָּא אֶלָּא מִן הַתֶּמֶד, לְפִיכָךְ הַחֹמֶץ שֶׁבִּיהוּדָה פָּטוּר. אֲבָל לְאַחַר שֶׁבָּטְלוּ נְסָכִים וְהַחֹמֶץ בָּא מִן הַיַּיִן, הַחֹמֶץ חַיָּב בִּדְמַאי אַף בִּיהוּדָה כְּמוֹ בְּשְׁאָר מְקוֹמוֹת:

וְהַכַּסְבָּר. כִּזְרַע גַּד (שמות טז) תַּרְגּוּם יְרוּשַׁלְמִי כַּסְבָּר, כוליאנדר"ו בְּלַעַ"ז:

דְּיוּפְרָא. שְׁטוֹעֵן פֵּרוֹתָיו שְׁנֵי פְּעָמִים בַּשָּׁנָה. דְּיוּ בִּלְשׁוֹן יָוָן שְׁנַיִם:
שִׁקְמוֹנָה. שֵׁם מָקוֹם:
הַמַּסְטָפוֹס. שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בָּאִילָן עַד שֶׁנִּתְבַּקְּעוּ מֵאֲלֵיהֶן. שֶׁכָּל אֵלּוּ חֲשׁוּבִים הֵן וְחֶזְקָתָן שֶׁאֵין בָּאִין מִן הַהֶפְקֵר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ב

הַדְּמַאי אֵין לוֹ חֹמֶשׁ. הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי אֵינוֹ נוֹתֵן אֶת הַחֹמֶשׁ, מִשּׁוּם דְּרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִין הֵם. הִלְכָךְ קָרֵן דְּמֵעַכֵּב בִּדְאוֹרַיְתָא אִיתָא בִּדְרַבָּנָן, חֹמֶשׁ דְּלֹא מְעַכֵּב בִּדְאוֹרַיְתָא יֵאָכֵל:
וְאֵין לוֹ בָּעוּר. בְּסוֹף שָׁלֹשׁ שָׁנִים, שֶׁחַיָּב לְבַעֵר כָּל מַעֲשְׂרוֹתָיו כְּדִכְתִיב (דברים כו) בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת, וְלֹא תִקְּנוּהוּ רַבָּנָן בִּדְמַאי:
וְנֶאֱכָל לְאוֹנֵן. דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל וַדַּאי אָסוּר לְאוֹנֵן כְּדִכְתִיב (שם) לֹא אָכַלְתִּי בְאוֹנִי מִמֶּנּוּ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי לֹא גָּזְרוּ בּוֹ:
וְנִכְנָס לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצֵא. נִפְדֶּה וְנֶאֱכָל חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּוַדַּאי שֶׁהַמְּחִצּוֹת קוֹלְטוֹת וְאֵין יְכוֹלִין לְפַדּוֹתוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ חוּץ לַחוֹמָה לְאַחַר שֶׁנִּכְנַס, וּבִדְמַאי לֹא גָּזְרוּ:
וּמְאַבְּדִים מְעוּטוֹ בַּדְּרָכִים. אִם הָיָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי בַּדְּרָכִים בְּמָקוֹם גְּדוּדֵי חַיָּה וְלִסְטִים, אֲפִלּוּ הָיָה דָּבָר מֻעָט וְיָכוֹל לַהֲבִיאוֹ בְּלֹא טֹרַח וּבְלֹא הֶפְסֵד, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לוֹ וּמַנִּיחַ אוֹתוֹ לֶאֱבֹד בַּדֶּרֶךְ בַּמָּקוֹם שֶׁהוּא שָׁם. וְרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ שֶׁאִם בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹלִיךְ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי בִּירוּשָׁלַיִם נֶאֱבַד מִמֶּנּוּ מְעַט בַּדֶּרֶךְ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּוַדַּאי שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּעֲלֶה כֻּלּוֹ אוֹ דָּמָיו וְלֹא יִפָּסֵד מִמֶּנּוּ כְּלוּם בַּדְּרָכִים:
וְנוֹתְנִים אוֹתוֹ לְעַם הָאָרֶץ. לְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא חָשׁוּד לְאָכְלוֹ בְּטָמְאָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּוַדַּאי שֶׁאֵין מוֹסְרִים אוֹתוֹ לְעַם הָאָרֶץ לְפִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר לְאָכְלוֹ בְּטָהֳרָה:
וְיֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ. כְּנֶגֶד מַה שֶּׁנָּתַן לְעַם הָאָרֶץ לוֹקֵחַ מִנְּכָסָיו וְאוֹכֵל בְּטָהֳרַת מַעֲשֵׂר בִּירוּשָׁלַיִם:
וּמְחַלְּלִים אוֹתוֹ כֶּסֶף עַל כֶּסֶף. אִם יֵשׁ לוֹ כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי וְהוּא צָרִיךְ לוֹ יָכוֹל לְחַלְּלוֹ עַל כֶּסֶף חֻלִּין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּוַדַּאי, שֶׁאֵין מְחַלְּלִין כֶּסֶף עַל כֶּסֶף אֶלָּא בְּסֶלְעִים שֶׁל שְׁנֵי מְלָכִים שֶׁיָּכוֹל לְחַלֵּל זֶה עַל זֶה אִם הַשֵּׁנִי חָרִיף, אֲבָל שֶׁל מֶלֶךְ אֶחָד לֹא דְּלָאו דֶּרֶךְ חִלּוּל הוּא, וּבִדְמַאי שָׁרֵי:
כֶּסֶף עַל נְחֹשֶׁת. אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא מִדְּחַק. אֲבָל שֶׁל וַדַּאי מִדְּחַק אִין, שֶׁלֹּא מִדְּחַק לֹא:
וַיַּחֲזֹר וְיִפְדֶּה אֶת הַפֵּרוֹת. גָּרְסִינַן, וְלֹא גָּרְסִינַן וּבִלְבָד שֶׁיַּחֲזֹר וְיִפְדֶּה. וְהָכִי קָאָמַר וְיָכוֹל לַחֲזֹר וְלִפְדּוֹת אֶת הַפֵּרוֹת אִם יִרְצֶה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר וְלִפְדּוֹתָם אֶלָּא מַעֲלֶה הַפֵּרוֹת לִירוּשָׁלַיִם. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה ג

הַלּוֹקֵחַ לְזֶרַע. לָקַח תְּבוּאָה לְזָרְעָהּ פָּטוּר בְּדְמַאי, דְּאִלּוּ טָבֶל וַדַּאי אָסוּר לִזְרֹעַ:

וְלִבְהֵמָה. לָקַח מִתְּחִלָּה לְהַאֲכִיל לִבְהֵמָה פָּטוּר מִן הַדְּמַאי. אֲבָל לָקַח מִתְּחִלָּה לְאָדָם וְנִמְלַךְ עָלֶיהָ לִבְהֵמָה חַיָּב לְעַשֵּׂר בְּדְמַאי:

וְקָמַח לְעוּרוֹת. לְעַבֵּד בּוֹ עוֹרוֹת:

מִכְּזִיב וּלְהַלָּן. כְּזִיב הוּא סוֹף הַמָּקוֹם שֶׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל, וּמִשָּׁם וּלְהַלָּן כָּבְשׁוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם וְלֹא כָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל, וְלֹא נִתְחַיְּבוּ בִּדְמַאי אֶלָּא הָאֲרָצוֹת שֶׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל בִּלְבָד, הִלְכָךְ מִכְּזִיב וּלְהַלָּן פָּטוּר מִן הַדְּמַאי וְלֹא חַיְשִׁינַן שֶׁמָּא מִפֵּרוֹת הָאָרֶץ שֶׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל הוֹלִיכוּ לְשָׁם, שֶׁחֶזְקַת חוּצָה לָאָרֶץ פָּטוּר עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ שֶׁהוּא חַיָּב וְחֶזְקַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חַיָּב, עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ שֶׁהוּא פָּטוּר:

חַלַּת עַם הָאָרֶץ. שֶׁתִּקֵּן לוֹ גַּבָּל חָבֵר וְרוֹצֶה לִתְּנָהּ לְכֹהֵן חָבֵר, פָּטוּר מִלְּעַשֵּׂר:

וְהַמְדֻמָּע. עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּפְלָה לוֹ סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה סְאִין שֶׁל חֻלִּין, שֶׁנַּעֲשָׂה הַכֹּל מְדֻמָּע כְּלוֹמַר עֵרוּב תְּרוּמָה, וְנוֹתֵן הַכֹּל לַכֹּהֵן, פָּטוּר מִלְּעַשֵּׂר דְּמַאי:

וְהַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. שֶׁלָּקַח דְּמַאי בְּמָעוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, בֵּין בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי בֵּין בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל וַדַּאי, פָּטוּר מִלְּעַשֵּׂר:

וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת. שֶׁהַקֹּמֶץ לַמִּזְבֵּחַ וְהַשְּׁיָרִים נֶאֱכָלִים לַכֹּהֲנִים, וְלֹא חַיְשִׁינַן שֶׁמָּא הֵבִיא עַם הָאָרֶץ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן:

שֶׁמֶן עֵרֶב. שֶׁמֶן אֲפַרְסְמוֹן. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁמֶן זַיִת מְעֹרָב עִם מוֹר וַאֲהָלוֹת וּבְשָׂמִים:

משנה ד

מְעָרְבִין בּוֹ. עֵרוּבֵי תְּחוּמִין וַחֲצֵרוֹת:

וּמִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ. שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא חָזֵי לֵיהּ, מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מַפְקֵיר לְנִכְסֵיהּ הֲוֵי עָנִי וְחָזֵי לֵיהּ, דְּהָא תְּנַן מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי, הַשְׁתָּא נַמִּי חָזֵי לֵיהּ:

וּמְבָרְכִין עָלָיו. בִּרְכַּת הַמָּזוֹן:

וּמְזַמְּנִין עָלָיו. וְאַף עַל גַּב דְּאָכַל בַּעֲבֵרָה, דְּלָאו עָנִי הוּא, מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מַפְקֵיר לְנִכְסֵיהּ הֲוֵי עָנִי וְחָזֵי לֵיהּ:

וּמַפְרִישִׁין אוֹתוֹ עָרוֹם. כְּשֶׁבָּא לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי יָכוֹל לְהַפְרִישׁ וְהוּא עָרוֹם, דְּלֹא בָּעֵי בְּרוּכֵי, דְּאִלּוּ בָּעֵי בְּרוּכֵי הָא בָּעֵינַן וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ (דברים כג) וְלֵיכָּא:

בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת, דְּסָפֵק חֲשֵׁכָה מְעַשְּׂרִין אֶת הַדְּמַאי וְאֵין מְעַשְּׂרִין אֶת הַוַּדַּאי:

וְאִם הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לָרִאשׁוֹן. שֶׁהִפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי קוֹדֶם שֶׁהִפְרִישׁ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן כְּדֵי לִטֹּל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבּוֹ, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּוַדַּאי, דִּתְנַן כְּכָל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי (שם כו), הָא אִם הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לָרִאשׁוֹן אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת:

הַגַּרְדִּי. הָאוֹרֵג:

חַיָּב בְּדָמַאי. שֶׁעַל גּוּפוֹ הוּא נוֹתְנוֹ, וְסִיכָה כִּשְׁתִיָּה:

וְשֶׁהַסּוֹרֵק. הַצֶּמֶר בַּמַּסְרֵק נוֹתֵן עַל הַצֶּמֶר הֲוֵי כְּשֶׁמֶן לָסוּךְ בּוֹ אֶת הַכֵּלִים וּפָטוּר מִן הַדְּמַאי:

פרק ב

משנה א

וְאֵלּוּ דְּבָרִים. בְּכָל מָקוֹם. אֲפִלּוּ מִכְּזִיב וּלְהַלָּן אִם לָקְחָן מֵעַם הָאָרֶץ, דִּבְיָדוּעַ שֶׁמֵּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בָּאוּ דִּמְנָכְרִי, שֶׁאֵין דֶּגֶמְתָּן אֶלָּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

וְהָאוֹרֵז שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ מִמֶּנּוּ פָּטוּר. אֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דִּמְנָכְרִי טְפֵי וְלֹא אְתֵי לְאַחְלוּפֵי בְּאוֹרֵז שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל שְׁאָר דְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים בְּמַתְנִיתִין אֵיכָּא מַנַּיְהוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּדָמוּ לְאוֹתָן שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ, אֶלָּא דְּהַנְהוּ דַּחֲשִׁיבִי שֶׁדֶּרֶךְ לְנָשְׂאָם מִתּוֹךְ חֲשִׁיבוּתָן לִמְקוֹמוֹת שֶׁאֵין כַּיּוֹצֵא בָּהֶן, בָּעוּ עִשּׂוּרֵי, דִּבְיָדוּעַ שֶׁמֵּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵן:

משנה ב

לִהְיוֹת נֶאֱמָן. עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת וְלֹא יִהְיוּ פֵּרוֹתָיו דְּמַאי מִכָּאן וְאֵילָךְ:

אֶת שֶׁהוּא לוֹקֵחַ. עַל מְנָת לִמְכֹּר, דְּאִלּוּ עַל מְנָת לֶאֱכֹל הָא תָּנָא רֵישָׁא מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁהוּא אוֹכֵל:

וְאֶת שֶׁהוּא מוֹכֵר. מִפֵּרוֹת קַרְקָעוֹתָיו:

עַל עַצְמוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן. שֶׁהֲרֵי הוּא אוֹכֵל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן כְּשֶׁהוּא מִתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר שֶׁאֵינוֹ מַפְסִיד נֶאֱמָנוּתוֹ בְּכָךְ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ג

לִהְיוֹת חָבֵר. לְעִנְיַן טָהֳרוֹת, דְּהַיְנוּ פְּרוּשׁ, וְיִהְיוּ בְּגָדָיו וּמַשְׁקִים שֶׁלּוֹ טְהוֹרִים. וַאֲפִלּוּ תַּלְמִיד חָכָם אֵינוֹ נֶאֱמָן לְעִנְיַן טָהֳרוֹת עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו דִּבְרֵי חֲבֵרוּת, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה זָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה. וְהַמְקַבֵּל עָלָיו דִּבְרֵי חֲבֵרוּת צָרִיךְ לְהַרְגִּיל עַצְמוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם וְאַחַר כָּךְ יִהְיוּ בְּגָדָיו וּמַשְׁקִים שֶׁלּוֹ טְהוֹרִים. וְאֵין קַבָּלַת דִּבְרֵי חֲבֵרוּת בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה חֲבֵרִים, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה הַמְקַבֵּל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁאֵין צָרִיךְ בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאֲחֵרִים מְקַבְּלִים לְפָנָיו:

לַח וְיָבֵשׁ. דְּאֵין מוֹסְרִים טָהֳרוֹת לְעַם הָאָרֶץ, שֶׁאָסוּר לִגְרֹם טֻמְאָה לְחֻלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

וְאֵין לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ לַח. אֲבָל יָבֵשׁ לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ, שֶׁלֹּא הֶכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא בָּא עָלָיו מַשְׁקֶה. וְנֶאֱמָן עַם הָאָרֶץ לוֹמַר הַפֵּרוֹת הַלָּלוּ לֹא הֶכְשִׁרוּ, אֲבָל אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר הֶכְשִׁרוּ אֲבָל לֹא נִטְמְאוּ:

וְלֹא יִתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ. שֶׁלֹּא יִטְמֵא וְיָבֹא וִיטַמֵּא טָהֳרוֹת:

וְלֹא מְאָרְחוֹ. לְעַם הָאָרֶץ:

אֶצְלוֹ בִּכְסוּתוֹ. דִּכְסוּת עַם הָאָרֶץ טֻמְאָתוֹ חֲמוּרָה מִטֻּמְאַת עַם הָאָרֶץ עַצְמוֹ, דְּחַיְשִׁינַן שֶׁמָּא יָשְׁבָה עֲלֵיהֶן אִשְׁתּוֹ נִדָּה, וּבִגְדֵי עַם הָאָרֶץ מִדָּרָס לַפְּרוּשִׁים. אִי נַמִּי לְכָךְ אָמְרוּ לֹא מְאָרְחוֹ אֶצְלוֹ בִּכְסוּתוֹ, דְּמַמַּגַּע עַצְמוֹ יָכוֹל לִזָּהֵר טִפֵּי מִמַּגַּע כְּסוּתוֹ:

אַף לֹא יְגַדֵּל בְּהֵמָה דַּקָּה. שֶׁאָסוּר לְגַדֵּל בְּהֵמָה [דַּקָּה] בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יִרְעוּ בִּשְׂדוֹת אֲחֵרִים:

וְלֹא יְהֵא פָּרוּץ בַּנְּדָרִים. שֶׁסּוֹפוֹ לָבֹא לִידֵי חִלּוּל:

וְלֹא יְהֵא פָּרוּץ בְּשָׂחוֹק. דִּשְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ מַרְגִּילִין אֶת הָאָדָם לְעֶרְוָה:

וּמְשַׁמֵּשׁ. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ:

לֹא בָאוּ אֵלּוּ לַכְּלָל. דְּאֵין עִנְיָנָם נוֹגֵעַ לְטָהֳרוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ד

הַנַּחְתּוֹמִים. נַחְתּוֹם חָבֵר שֶׁלָּקַח תְּבוּאָה מֵעַם הָאָרֶץ שֶׁהִיא דְּמַאי לֹא חִיְּבוּ אוֹתוֹ חֲכָמִים לְהַפְרִישׁ:

אֶלָּא כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. שֶׁהִיא אֶחָד מִמֵּאָה, אֲבָל לֹא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מִתּוֹךְ שֶׁשּׁוֹטְרֵי הַמֶּלֶךְ וְנוֹגְשָׂיו חוֹבְטִים אוֹתָם בְּכָל שָׁעָה וְאוֹמְרִים לָהֶם מִכְרוּ בְּזוֹל לֹא הִטְרִיחוּ עֲלֵיהֶם חֲכָמִים בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁטָּרְחוּ מְרֻבֶּה שֶׁצָּרִיךְ לְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם. וְדַוְקָא כְּשֶׁמּוֹכֵר לְחָבֵר, שֶׁהַלּוֹקֵחַ יַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֲבָל אִם מוֹכֵר לְעַם הָאָרֶץ חַיָּב לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי קֹדֶם שֶׁיִּמְכֹּר:

הַחֲנָנִים. שֶׁמּוֹכְרִים מְעַט מְעַט בֶּחָנוּת, אֵינָן רַשָּׁאִין לִמְכֹּר אֶת הַדְּמַאי, הוֹאִיל וְהֵן מִשְׁתַּכְּרִים הַרְבֵּה, עֲלֵיהֶם מֻטָּל לְתַקֵּן. אִי נַמִּי מִפְּנֵי שֶׁרְגִילִין לִמְכֹּר לְתִינוֹקוֹת, שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ הַתִּינוֹקוֹת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן:

כָּל הַמַּשְׁפִּיעִים. שֶׁמּוֹכְרִים בְּשֶׁפַע הַרְבֵּה בְּיַחַד:

בְּמִדָּה גַסָּה. לְקַמָּן מְפֹרָשׁ כַּמָּה הִיא מִדָּה גַסָּה:

רַשָּׁאִין לִמְכֹּר אֶת הַדְּמַאי. דֶּרֶךְ הַמּוֹכְרִים הַרְבֵּה בְּיַחַד לְהוֹסִיף עַל הַמִּדָּה, וּלְכָךְ נִקְרְאוּ מַשְׁפִּיעִים, שֶׁעוֹשִׂין מִדָּה גְדוֹשָׁה וּמוֹסִיפִים עַל הַמִּדּוֹת. וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא הִטִּילוּ עֲלֵיהֶם לְהַפְרִישׁ אֶת הַדְּמַאי, אֶלָּא עַל הַלּוֹקֵחַ מֵהֶם:

סִיטוֹנוֹת. הֵם הַסּוֹחֲרִים הַגְּדוֹלִים הַקּוֹנִים תְּבוּאָה מִבַּעֲלֵי הַתְּבוּאָה וּמוֹכְרִים אוֹתָהּ לַחֲנָוָנִים בְּמִדָּה גַסָּה:

משנה ה

אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּדֵד בְּדַקָּה וּמָדְדוּ בְגַסָּה. גָּרְסִינַן:

טָפֵלָה דַקָּה לַגַּסָּה. וּפְטוּר כְּשֶׁהוּא מוֹכֵר בְּגַסָּה, וְלֹא אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּדַרְכּוֹ לְמוֹד בַּדַּקָּה חַיָּב אַף כְּשֶׁמּוֹדֵד בַּגַּסָּה:

וּבְלַח דִּינָר. מִדָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַה שֶּׁהוּא שָׁוֶה דִּינָר. לְפִי שֶׁלֹּא הָיְתָה מִדָּה יְדוּעָה לַלַּח, שֶׁהַשַּׁעַר מִשְׁתַּנֶּה תָּמִיד, לְכָךְ שִׁעֲרוּ בְּדָמִים:

אַכְסָרָה. לֹא בְּמִדָּה וְלֹא בְּמִשְׁקָל אֶלָּא לְפִי הָאֹמֶד, פְּטוּר, דַּהֲוֵי כְּמוֹכֵר בְּגַסָּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

פרק ג

משנה א

מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי. אֲפִלּוּ הֵן חֲבֵרִים. וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעָן, וְהָרוֹצֶה לְעַשְּׂרָן יְעַשְּׂרָן:

וְאֶת הָאַכְסַנְיָא. חַיִל שֶׁל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּמֵטֶל עַל בְּנֵי הַמָּקוֹם לְפַרְנְסָם, מַאֲכִילִין אוֹתָם דְּמַאי, בִּזְמַן שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת, אֲבָל לָנוּ שָׁם בַּלַּיְלָה חַיָּבִין לְתַקֵּן:

רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה מַאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו דְּמַאי. עֲנִיִּים הָיוּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, דְּכֵיוָן דְּחַיָּב בְּמִזּוֹנוֹתֵיהֶן נִמְצָא פּוֹרֵעַ אֶת חוֹבוֹ בְּדָמַאי:

וְאֶת שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר לְמַעֲשֵׂר. וְנוֹתְנִין לוֹ בְּיוֹתֵר מִכְּדֵי מַעֲשְׂרוֹתָיו, וְנִמְצְאוּ כָּל הָאָדָם אוֹכְלִים מְתֻקָּן. וּבֵית שַׁמַּאי לְטַעֲמָיְהוּ דְּאָמְרֵי אֵין מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי:

וְהָרוֹצֶה לְתַקֵּן יְתַקֵּן. שֶׁלֹּא הֻתַּר הַדְּמַאי לָעֲנִיִּים אֶלָּא כְּשֶׁאוֹכְלִין אֲכִילָה אַחַת אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, אֲבָל הַפֵּרוֹת שֶׁיְּבֵאוּ לְיָדָם חַיָּבִים הֵם לְעַשְּׂרָן דְּמַאי. דִּיקֵא נַמִּי דְּקָתָנֵי מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי וְלֹא תָּנֵי הָעֲנִיִּים אוֹכְלִין דְּמַאי. כָּךְ כָּתַב הָרַמְבַּ"ם:

משנה ב

לַחֲזֹם. לִכְרֹת וּלְחַתֵּךְ. וְאֵין לוֹ דּוֹמֶה בַּמִּשְׁנָה:

לְהָקֵל מִמַּשָּׂאוֹ. שֶׁלֹּא יִכְבַּד עָלָיו:

לֹא יַשְׁלִיךְ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. שֶׁמָּא יִמְצָאֵם עַם הָאָרֶץ וְיֹאכַל אוֹתָם כְּשֶׁאֵינָם מְתֻקָּנִים, וְנִמְצָא נוֹתֵן מִכְשׁוֹל. וְהַנִּי מִילֵּי בְּיָרָק הַנֶּאֱגָד, דְּאִי בְּשֶׁלֹּא נֶאֱגַד אַכַּתִּי לֹא אִתְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר:

הַלּוֹקֵחַ יָרָק מִן הַשּׁוּק. וְנָטַל אֲגֻדּוֹת יָרָק בְּיָדוֹ שֶׁשּׁוּמָתָן יְדוּעָה כָּךְ וְכָךְ אֲגֻדּוֹת בְּפִרוּטָה, וּלְאַחַר שֶׁנָּטְלָן נִמְלַךְ עֲלֵיהֶן לְהַחֲזִירָן לַמּוֹכֵר:

לֹא יַחֲזִיר עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. וְיִתֵּן לוֹ דְּמֵי הַמַּעֲשֵׂר שֶׁהוּא מַפְרִישׁ, דִּמְכִי אַגְבְּהִינְהוּ נַעֲשׂוּ שֶׁלּוֹ וְנִתְחַיֵּב עֲלֵיהֶן לְעַשְּׂרָן:

שֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר אֶלָּא מִנְיָן. הַאי מְעֻשָּׂר הֲוֵי פֵּרוּשָׁא מְחֻסָּר, כְּלוֹמַר כְּבָר קָנָה אוֹתָם בְּהַגְבָּהָה וְלֹא הָיָה מְחֻסָּר אֶלָּא לִמְנוֹתָן, שֶׁכְּבָר הָיָה יָדוּעַ כָּךְ וְכָךְ אֲגֻדּוֹת בִּפְרוּטָה:

הָיָה עוֹמֵד וְלוֹקֵחַ. וְלֹא נָטְלָם בְּיָדוֹ וְלֹא הִגְבִּיהָם:

טַעַן אַחֵר. מַשְׁאוֹי אַחֵר שֶׁל יְרָקוֹת:

משנה ג

לֹא יַצְנִיעַ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. דְּאָסוּר לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן:

שֶׁלֹּא יֹאבֵדוּ. וְלֹא נִתְכַּוֵּן לִזְכּוֹת בָּהֶן:

שֶׁאֵין אָדָם רַשַּׁאי לְמָכְרוֹ דְּמַאי. כְּגוֹן בְּמִדָּה דַּקָּה דְּאָמְרִינַן בְּפֶרְקִין דִּלְעֵיל:

לֹא יִשְׁלַח לַחֲבֵרוֹ דְּמַאי. בְּדַקָּה, אֲבָל שׁוֹלֵחַ לוֹ בְּגַסָּה כֵּיוָן שֶׁרַשַּׁאי לְמָכְרוֹ בְּגַסָּה:

רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר. לִשְׁלֹחַ לַחֲבֵרוֹ וַדַּאי אֲפִלּוּ בְּדַקָּה, וּבִלְבָד שֶׁיּוֹדִיעוֹ. וּמוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי שֶׁבִּדְמַאי אָסוּר בְּדַקָּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה ד

לְטוֹחֵן כּוּתִי. לְכוּתִי שֶׁטּוֹחֵן הַתְּבוּאָה:

הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן. דְּלֹא חֲשִׁידֵי שֶׁמָּא הֶחְלִיפוּ אֶלּוּ הַמְתֻקָּנִים בַּאֲחֵרִים שֶׁאֵינָן מְתֻקָּנִין:

לְטוֹחֵן עוֹבֵד כּוֹכָבִים דְּמַאי. דְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים חָשׁוּד לְהַחְלִיף. וּלְבָתַר דְּאַשְׁכְּחוּ יוֹנָה בְּרֹאשׁ הַר גְּרִיזִים לַכּוּתִים שֶׁהָיוּ עוֹבְדִים אוֹתָהּ, כּוּתִי הֲרֵי הוּא כְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים:

אֵצֶל הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים כְּפֵרוֹתָיו. וּפֵרוֹת שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְרֵישָׁא מִפְּנֵי שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהוֹלִיךְ קֻפּוֹת רֵבוֹת שֶׁל חִטִּים וּלְהַנִּיחָן אֵצֶל הַטּוֹחֵן חֲיִשִׁינַן שֶׁמָּא נִתְחַלְּפָה קֻפָּה זוֹ בְּקֻפּוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן דְּמַאי, אֲבָל פֵּרוֹת לֵיכָא לְמֵימַר שֶׁמָּא הֶחְלִיפָן בְּפֵרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא שֶׁמָּא הֶחְלִיפָן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בִּפֵרוֹתָיו, לְפִיכָךְ הֲרֵי הֵן כִּפֵרוֹתָיו שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר דְּאַף בִּפֵרוֹת חֲיִשִׁינַן שֶׁמָּא נִתְחַלְּפוּ בְּבֵית הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בִּפֵרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַחֵר, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁיִּשְׂרָאֵל זֶה הִפְקִיד פֵּרוֹתָיו בְּיַד הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים כָּךְ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִשְׂרָאֵל אַחֵר מִן הַחֲשׁוּדִים עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת הִפְקִיד גַּם כֵּן בְּיָדוֹ וְנִתְחַלְּפוּ אֵלּוּ בָּאֵלּוּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה ה

פַּנְדְּקִית. שׁוֹמֶרֶת הַפֻּנְדָּק וְהוֹלְכֵי דְּרָכִים מִתְאַכְסְנִים אֶצְלָהּ:

מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ. דְּאֵין חָבֵר מוֹצִיא מִתַּחַת יָדוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן:

וְאֶת שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה. דְּאַף עַל גַּב דְּעַם הָאָרֶץ אֵינוֹ חָשׁוּד לְהַחְלִיף כִּדְאָמְרַן לְעֵיל, הַפֶּנְדָּקִית חֲשׁוּדָה לְהַחְלִיף שֶׁהֵיא מִתְכַּוֶּנֶת לְטוֹבָה וְנוֹתֶנֶת מִשֶּׁלָּהּ שֶׁהוּא יוֹתֵר יָפֶה לֶחָבֵר, וְאוֹמֶרֶת בְּלִבָּהּ רָאוּי שֶׁאָכִיל מִשֶּׁלִּי שֶׁהוּא חַם וְיָפֶה לֶחָבֵר וַאֲנִי אֹטֵל אֶת שֶׁלּוֹ הַקַּר וְהַגָּרוּעַ: **אֵין אָנוּ אַחֲרָאִין לָרַמָּאִים**. כְּלוֹמַר אֵין אַחֲרָיוּת הָרַמָּאִים עָלֵינוּ לְשָׁמְרָם שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר. לְפִיכָךְ אֵינוֹ מְעַשֵּׂר מַה שֶּׁהוּא נוֹתֵן לָהּ, וְאִם תִּקְּחֶנּוּ הַפֶּנְדָּקִית לְעַצְמָהּ וְתֹאכְלֶנּוּ כְּשֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן אֵין לֶחָבֵר מִזֶּה כְּלוּם, וְאֵינוֹ מְעַשֵּׂר אֶלָּא מַה שֶּׁהוּא נוֹטֵל בְּלִבָּד. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר דִּלְגַזֵּל הִיא מִתְכַּוֶּנֶת, וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה ו

הַמִּתְקַלְקֵל. פַּת אוֹ תַּבְשִׁיל שֶׁנִּתְקַלְקֵל:

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה. בַּיְרוּשַׁלְמִי מְפָרֵשׁ דְּקָמַיְתָא נַמִּי מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה הִיא. וְהָכִי קָאָמַר מִפְּנֵי שֶׁהִיא חֲשׁוּדָה לְהַחְלִיף אֶת הַמִּתְקַלְקֵל, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רוֹצָה הִיא בְּתַקָּנַת בִּתָּהּ וְכוּ':

בְּנוֹתֵן לַחֲמוֹתוֹ שְׁבִיעִית. בְּנוֹתֵן לָהּ לֶאֱפוֹת וּלְבַשֵּׁל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית:

שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּדָה לְהַאֲכִיל אֶת בִּתָּהּ שְׁבִיעִית. דַּחֲמִירָא לְהוּ שְׁבִיעִית וַאֲפִלּוּ אִם יִתְקַלְקֵל לֹא תַחְלִיפֶנּוּ בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ד

משנה א

הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת. בְּשַׁבָּת יֹאכַל עַל פִּיו. דְּאֵימַת שַׁבָּת עָלָיו, שֶׁמִּתְיָרְאִים לַעֲבֹר עֲבֵרָה וּלְשַׁקֵּר בְּשַׁבָּת יוֹתֵר מִבְּחֹל:

תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי. לְהָכִי נָקַט תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, דְּעַמֵּי הָאָרֶץ נֶחְשָׁדוּ עָלֶיהָ דְּסָבְרֵי אֵינָהּ בְּמִיתָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הֻפְרַשׁ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, אֲבָל תְּרוּמָה גְּדוֹלָה לֹא נֶחְשָׁדוּ עָלֶיהָ. וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר הַוְיָא אֶחָד מִמֵּאָה, וּכְשֶׁחֲזָרָה לִמְקוֹמָהּ לְפָחוֹת מִמֵּאָה חֲזָרָה וּמְתַמַּעַת:

שׁוֹאֲלוֹ וְאוֹכֵל עַל פִּיו. דְּמֵאַחַר שֶׁנִּקְרָא לָהּ שֵׁם תְּרוּמָה אֵימַת דְּמוּעַ עַל עַם הָאָרֶץ וְיִרָא לְשַׁקֵּר. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי:

משנה ב

הַמַּדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל עִמּוֹ. דְּאָמַר לֵיהּ קוֹנָם מַה שֶּׁאַתָּה נֶהֱנֶה לִי אִם אֵין אַתָּה סוֹעֵד אֶצְלִי:

שַׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה. שֶׁל סְעֻדַּת נִשּׂוּאִין לְבָחוּר שֶׁנָּשָׂא בְתוּלָה הִתִּירוּ לוֹ לֶאֱכֹל עִמּוֹ מִשּׁוּם אֵיבָה:

משנה ג

אֵין צָרִיךְ לִקְרוֹת שֵׁם לְמַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁל דְּמַאי. דְּלֹא נֶחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ עַל מַעֲשֵׂר עָנִי, שֶׁהֵם יוֹדְעִים שֶׁפְּרוֹת הַטְּבוּלִים לְמַעֲשֵׂר עָנִי הֵם בְּמִיתָה, וּמַפְרִישִׁים אוֹתוֹ וְלוֹקְחִים אוֹתוֹ לְעַצְמָן: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**. אַף עַל פִּי כֵן קוֹרֵא לוֹ שֵׁם, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ מַפְסִיד כְּלוּם בָּזֶה, דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ וְלִתֵּן לֶעָנִי מִשּׁוּם דְּעָנִי הֲוֵי בָּזֶה מוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה:

משנה ד

מִי שֶׁקָּרָא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי. שֶׁאָמַר תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁאֲנִי חַיָּב לְהַפְרִישׁ מִכֶּרִי זֶה יְהֵא מָנָח בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ, וְלֹא הִפְרִישָׁהּ. וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי דְּנָקֵט לְפִי שֶׁהַיִּשְׂרְאֵל קוֹרֵא לָהּ שֵׁם וְנוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן וְלוֹקֵחַ הַמַּעֲשֵׂר לְעַצְמוֹ, אֲבָל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל וַדַּאי אֵין הַיִּשְׂרְאֵל קוֹרֵא לָהּ שֵׁם אֶלָּא הוּא נוֹתֵן מַעֲשֵׂר לַלֵּוִי וְהַלֵּוִי מַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְנוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן:

לֹא יִטָּלֵם. כְּדֵי לִתְּנָם לַכֹּהֵן אוֹ לֶעָנִי שֶׁבָּחָצֵר וְשֶׁבַּמְּבוֹי, שֶׁאָסוּר לִתֵּן מַתָּנוֹת לַכֹּהֵן וְלֶעָנִי בְּשַׁבָּת. אֲבָל בִּלְמוּדִים לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ כְּלוֹמַר הָרְגִילִין לֶאֱכֹל עַל שֻׁלְחָנוֹ שָׁרֵי, וּבִלְבָד שֶׁיּוֹדִיעֵם שֶׁהֵם שֶׁל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר אוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר עָנִי, שֶׁאִם אֵינוֹ מוֹדִיעָם וְהֵם סְבוּרִים שֶׁמְּשֻׁלּוֹ הוּא מַאֲכִילָם הֲוָה לֵיהּ כְּמַאֲכִיל אוֹרְחָיו תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת, שֶׁהוּא אָסוּר:

משנה ה

אֵינוֹ נֶאֱמָן. דַּאֲפִלּוּ יִמְצֵא שֶׁלָּקַח מִמִּי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן מָצֵי לְאִשְׁתַּמּוּטֵי וְלוֹמַר בְּעֵינַי הָיָה נֶאֱמָן. אֲבָל כִּי אָמַר לֵיהּ מֵאִישׁ פְּלוֹנִי לֹא מָצֵי לְאִשְׁתַּמּוּטֵי דְּהָא אֵינוֹ רַשַּׁאי לִקַּח מֵאַחֵר:

משנה ו

אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. אַף עַל גַּב דְּלֹא הָיָה רָאוּי לְהַאֲמִינוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא עַצְמוֹ חָשׁוּד, קָלָא הִיא שֶׁהֵקֵלּוּ בְּאַכְסָנַאי מִשּׁוּם חַיֵּי נֶפֶשׁ. וְדַוְקָא כְּשֶׁאֵין מַכִּיר אָדָם שָׁם אֲבָל אִם מַכִּיר אָדָם שָׁם, לֹא יִטֹּל אֶלָּא מִן הַמֻּמְחֶה:

מִי כָּאן מוֹכֵר יָשָׁן. שֶׁיֵּרֵא שֶׁמָּא יַאֲכִילוּהוּ חָדָשׁ קֹדֶם שֶׁיִּקָּרֵב הָעֹמֶר. וְרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ אֵין חָשׁוּדִים עַל הֶחָדָשׁ וַהֲוֵי כִּדְמַאי דְּרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִים הֵן, הִלְכָךְ לֹא הֶחְמִירוּ עֲלֵיהֶן כָּל כָּךְ דְּנִימָא שֶׁהֵם גּוֹמְלִים חֶסֶד זֶה לָזֶה, תֵּעִיד אַתָּה עָלַי וַאֲנִי אָעִיד עָלֶיךָ:

משנה ז

הַחַמָּרִים. הַמְּבִיאִים תְּבוּאָה מִמָּקוֹם הַזּוֹל לְמָקוֹם הַיֹּקֶר:

אֵין נֶאֱמָנִים. דְּוַדַּאי גּוֹמְלִים זֶה אֶת זֶה וּמְשַׁבְּחַ שֶׁל חֲבֵרוֹ בְּעִיר זוֹ כְּדֵי שֶׁיְּשַׁבַּח חֲבֵרוֹ אֶת שֶׁלּוֹ בְּעִיר אַחֶרֶת:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר נֶאֱמָנִים. הוֹאִיל וְרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִים הֵן, בְּדֵמַאי הֵקֵלּוּ מִשּׁוּם חַיֵּיהֶן שֶׁל בְּנֵי הָעִיר, שֶׁיִּהְיוּ מוֹכְרֵי תְבוּאָה וּפֵרוֹת רְגִילִין לָבֹא שָׁם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ה

משנה א

הַלּוֹקֵחַ מִן הַנַּחְתּוֹם. כְּשֶׁהַנַּחְתּוֹם מוֹכֵר בְּמִדָּה גַסָּה הַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ חַיָּב לְתַקֵּן מַה שֶּׁהוּא לוֹקֵחַ, וְהַנַּחְתּוֹם פָּטוּר. וְהָא דְתָנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק ב' שֶׁהַנַּחְתּוֹמִים חַיָּבִים לְהַפְרִישׁ כְּדֵי שִׁעוּר תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה, הָתָם מַיְרֵי בְּמוֹכֵר בְּמִדָּה דַקָּה, שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁהוּא מִשְׁתַּכֵּר הַרְבֵּה הִטִּילוּ עָלָיו לְעַשֵּׂר, אִי נַמִי מִפְּנֵי הַתִּינוֹקוֹת שֶׁלּוֹקְחִים מִמֵּי שֶׁמּוֹכֵר בְּדַקָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ טְבָלִים הִטִּילוּ עָלָיו לְתַקֵּן. מִדָּה גַסָּה וְדַקָּה מְפֹרָשִׁים לְעֵיל סוֹף פֶּרֶק ב':

נוֹטֵל כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. דְּהַיְנוּ אֶחָד מֵאֶחָד, וּכְדֵי חַלָּה אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה. וְלֹא שֶׁיַּפְרִישֶׁם מִן הַכִּכָּר שֶׁלָּקַח מִן הַנַּחְתּוֹם, אֶלָּא קוֹבֵעַ לָהֶם מָקוֹם וּמַנִּיחָם מְחֻבָּרִים בְּמְקוֹמָם:

אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה כָּאן. מִכָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ כָּאן מִשְׁמַע, אַף עִם כְּדֵי שִׁעוּר חַלָּה שֶׁהִפְרִישׁ, עֲשׂוּי מַעֲשֵׂר, וְנִמְצָא מַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר אַף מִן הַחַלָּה:

וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר. דְּהַיְנוּ עוֹד תִּשְׁעָה סָמוּךְ לוֹ, הֲרֵי קָבַע מָקוֹם לְכָל הַמַּעֲשֵׂר, וְאוֹתוֹ הָאֶחָד שֶׁקָּרָאתִי לוֹ שֵׁם מַעֲשֵׂר תְּחִלָּה עֲשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל הַתִּשְׁעָה הַסְּמוּכִים לוֹ:

וְהַשְּׁאָר חַלָּה. אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה שֶׁהִפְרַשְׁתִּי חַלָּה:

וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ. קוֹבֵעַ לוֹ מָקוֹם וְאַחַר כָּךְ מְחַלְּלוֹ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהוֹסִיף חֹמֶשׁ:

משנה ב

נוֹטֵל אֶחָד מִשְּׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ וּשְׁלִישׁ. הַיְנוּ שְׁלִישׁ מִמֵּאָה. וּסְאָה שֶׁנּוֹטֵל יֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה שְׁלִישִׁים, שְׁנַיִם מֵהֶן לִתְרוּמָה שֶׁהִיא תְּרֵי מִמֵּאָה וְאֶחָד לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁהִיא אֶחָד מִמֵּאָה. וְאוֹמֵר עַל אוֹתָהּ סְאָה שֶׁנָּטַל, אֶחָד מִמֵּאָה שֶׁיֵּשׁ כָּאן בֵּין הַכֹּל, דְּהַיְנוּ שְׁלִישׁ אוֹתָהּ סְאָה:

הֲרֵי הוּא בְּצַד זֶה חֻלִּין. פֵּרוּשׁ יִשָּׁאֵר חֻלִּין כְּמוֹ שֶׁהוּא עַתָּה בְּטִבְלוֹ בְּצַד שְׁנֵי שְׁלִישִׁים שֶׁעִמּוֹ, וְהַשְּׁאָר דְּהַיְנוּ שְׁנֵי שְׁלִישִׁים יִהְיוּ תְּרוּמָה עַל הַכֹּל:

מֵהַחֻלִּין שֶׁיֵּשׁ כָּאן. דְּהַיְנוּ הַשְּׁלִישׁ שֶׁאָמַרְתִּי עָלָיו שֶׁיִּשָּׁאֵר חֻלִּין. הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה מַעֲשֵׂר:

וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר. דְּהַיְנוּ עוֹד תִּשְׁעָה סָמוּךְ לִשְׁלִישׁ זֶה, אוֹתָם עֲשָׂרָה שְׁלִישִׁים יִהְיוּ מַעֲשֵׂר עַל הַמֵּאָה שְׁלִישִׁים. וְלָאו דַּוְקָא עֲשָׂרָה אֶלָּא מְעַט פָּחוּת כְּפִי הַמַּגִּיעַ לִשְׁנַיִם שֶׁל תְּרוּמָה:

זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר. הַיְנוּ הַשְּׁלִישׁ שֶׁקָּרָא עָלָיו שֵׁם מַעֲשֵׂר תְּחִלָּה עֲשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל תִּשְׁעָה הַשְּׁלִישִׁים. וְלֹא שְׁלִישׁ שָׁלֵם אֶלָּא חֵסֶר דָּבָר מֵעֵט, וּלְהָכִי קָאָמַר מֵהַחֻלִּין שֶׁיֵּשׁ

כָּאן דְּמַשְׁמַע וְלֹא כָּל הַחֻלִּין. וּמַתְנִיתִין אַתְיָא כְּאַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן גּוֹמֵל דְּאָמַר בְּסוֹף פֶּרֶק כָּל הַגֵּט (גטין לא.) כְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְבַעַל הַבַּיִת רְשׁוּת לְתָרֹם תְּרוּמָה גְּדוֹלָה כָּךְ יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְתָרֹם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְאֵיהוּ נַמִּי שָׁרֵי לְהַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּאֹמֶד בְּעַיִן יָפָה בְּפֶרֶק כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת מַצָּה (מנחות דף נד: **נה**.). הִלְכָךְ אוֹתוֹ שְׁלִישׁ שֶׁהוּא מַפְרִישׁ מִשָּׁלֵם, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה רָאוּי לִהְיוֹת חֹסֶר מְעַט, בְּעַיִן יָפָה הוּא מַפְרִישׁ וְשָׁרֵי:

משנה ג

וּמִן הַצּוֹנֶנֶת עַל הַחַמָּה. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה, סָבַר לַהּ כְּרַבִּי אֶלְעָאי דְּאָמַר (קדושין מו:) הַתּוֹרֵם מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, וּבִדְמַאי הִתִּירוּ אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה:

וַאֲפִלּוּ מִדְּפוּסִים הָרְבֵּה. וְלֹא חַיְשִׁינַן שֶׁמָּא אֶתְמוֹל קָנָה הַנַּחְתּוֹם תְּבוּאָה מִמִּי שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר וְהַיּוֹם מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר וְנִמְצָא מַפְרִישׁ מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב, דְּנַחְתּוֹם מֵחַד גַּבְרָא זְבִין, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִדְּפוּסִים הַרְבֵּה:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר. כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם שֶׁל אֶמֶשׁ אוֹ שְׁנֵיהֶם שֶׁל הַיּוֹם מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי מֵאִיר דַּאֲפִלּוּ מִדְּפוּסִים הַרְבֵּה שָׁרֵי, דְּלֹא חַיֵּשׁ לִדְפוּסִים. אֲבָל אֶחָד שֶׁל אֶמֶשׁ וְאֶחָד שֶׁל הַיּוֹם אֲפִלּוּ מִדְּפוּס אֶחָד אֹסֶר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר וְכוּ':

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. דַּאֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁל הַיּוֹם אוֹ שֶׁל אֶמֶשׁ, כֵּיוָן דִּבְשֶׁנֵּי דְּפוּסִים הוּא אָמְרִינַן מִתְּרֵי גַּבְרֵי זְבֵן אֶת הַתְּבוּאָה, וְשֶׁמָּא הָאֶחָד עִשֵּׂר וְהָאֶחָד לֹא, וְנִמְצָא מַפְרִישׁ מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב:

וּמַתִּיר בְּחַלָּה. דִּבְחַלָּה כֻּלֵּי עַלְמָא מוֹדוּ אֲפִלּוּ שֶׁל אֶמֶשׁ בְּשֶׁל הַיּוֹם וַאֲפִלּוּ מִשְּׁנֵי דְּפוּסִים, דְּאִי נַמִּי מִתְּרֵי גַּבְרֵי זְבֵן לֹא חַיְשִׁינַן, שֶׁהֲרֵי אֵצֶל הַנַּחְתּוֹם מִתְחַיְּבָה בְּחַלָּה, שֶׁהוּא גִּלְגֵּל אֶת הָעִסָּה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה ד

פַּלְטֵר. הוּא הַלּוֹקֵחַ מִן הַנַּחְתּוֹמִים כִּכָּרוֹת הַרְבֵּה בְּבַת אַחַת וּמוֹכְרָן אַחֵר כָּךְ בַּשּׁוּק אֶחָד אֶחָד:

מְעַשֵּׂר מִכָּל דְּפוּס וּדְפוּס דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. דִּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר פַּלְטֵר מִתְּרֵי תְּלָתָא נַחְתּוֹמֵי זְבֵן, וְאָנוּ אוֹמְרִים דְּפוּס זֶה קָנָה מִנַּחְתּוֹם אֶחָד וְהַשֵּׁנִי מִנַּחְתּוֹם אַחֵר. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר פַּלְטֵר מֵחַד נַחְתּוֹם זְבֵן, וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵם מִשְּׁנֵי דְּפוּסִים כֻּלָּן מִנַּחְתּוֹם אֶחָד הֵן, הִלְכָךְ אִם כֻּלָּן מִשֶּׁל אֶמֶשׁ אוֹ מִשֶּׁל הַיּוֹם מְעַשֵּׂר מֵאֶחָד עַל הַכֹּל, כְּדִין נַחְתּוֹם:

מַנְפּוֹל. קוֹנֶה מִן פַּלְטֵרִין הַרְבֵּה וּמוֹכֵר לַאֲחֵרִים, וְכֵיוָן שֶׁהוּא רָגִיל לִקְנוֹת מֵאֲנָשִׁים הַרְבֵּה הַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ מְעַשֵּׂר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ה

הַלּוֹקֵחַ מִן הֶעָנִי. הַמְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים:

פִּלְחֵי דְבֵלָה. חֲתִיכוֹת שֶׁל דְּבֵלָה:

בּוֹלֵל וְנוֹטֵל. דּוֹרֵס הַתְּמָרִים אוֹ הַגְּרוֹגָרוֹת וּמְעָרְבָן יַחַד, וְהֵן נִבְלָלִים וּמִתְעָרְבִים, וְנִמְצָא מַפְרִישׁ מִן הַחִיּוּב, דְּקִסָּבַר יֵשׁ בְּלִילָה בְּדָבָר הַיָּבֵשׁ. אֲבָל פֵּרוּסוֹת שֶׁל לֶחֶם וּפִלְחֵי דְּבֵלָה אֵין נִבְלָלִין, וְאֶתֵּי לְאַפְרוּשֵׁי מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב:

בִּזְמַן שֶׁהַמַּתָּנָה מְרֻבָּה. בִּזְמַן שֶׁהַכֹּל נוֹתְנִין מַתָּנָה מְרֻבָּה, שֶׁכָּל הַמַּתָּנוֹת שָׁווֹת, אָז מוֹעֶלֶת בְּלִילָה:

אֲבָל בִּזְמַן שֶׁהַמַּתָּנָה מֻעֶטֶת. כְּלוֹמַר שֶׁמַּתָּנָה אַחַת מְעוּטָה מֵחֲבֶרְתָּהּ, לֹא מְהַנְיָא בְּלִילָה, דְּדִלְמָא כָּל חַד וְחַד לֹא מִתְרְמֵי דִּידֵיהּ, וְחַיְשִׁינַן שֶׁמָּא מִן הָרֹב מַפְרִישׁ עַל הַמֻּעָט. כָּךְ נִרְאֶה פֵּרוּשׁ מִשְׁנָה זוֹ בַּיְרוּשַׁלְמִי:

משנה ו

סִיטוֹן. סוֹחֵר הַלּוֹקֵחַ תְּבוּאָה מִבַּעֲלֵי בָתִּים הַרְבֵּה בְּיַחַד וּמוֹכֵר לְאֲחֵרִים בְּמִדָּה גַּסָּה:

לֹא יְעַשֵּׂר מִזֶּה עַל זֶה. דְּשֶׁמָּא מַה שֶּׁלָּקַח מִמֶּנּוּ בַּשְּׁנִיָּה מֵאָדָם אַחֵר קָנָאוֹ, וְאֶתֵּי לְאַפְרוּשֵׁי מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב:

וַאֲפִלּוּ מֵאוֹתוֹ הַסּוּג. כְּלוֹמַר מֵאוֹתָהּ קֻפָּה. וְדוֹמֶה לוֹ בְּמַסֶּכֶת כֵּלִים (פרק טז משנה ג) הַסּוּגִים הַגְּדוֹלִים:

וַאֲפִלּוּ מֵאוֹתוֹ הַמִּין. דִּשְׁנֵיהֶם שְׁחַמְתִּית אוֹ שְׁנֵיהֶם לְבָנָה. וְאִם אָמַר הַסִּיטוֹן דְּמֵאָדָם אֶחָד קָנָה, נֶאֱמָן:

משנה ז

מְעַשֵּׂר מִזֶּה עַל זֶה. דְּכֻלּוֹ מְעֻשָּׂר אוֹ כֻּלּוֹ אֵינוֹ מְעֻשָּׂר. וּבִלְבָד שֶׁיִּהְיֶה מִמִּין אֶחָד וּבְתוֹךְ שְׁנָתוֹ, שֶׁאֵין תּוֹרְמִין מִשֶּׁל שָׁנָה זוֹ עַל [שֶׁל] שָׁנָה אַחֶרֶת:

וּמְגַנּוֹת אֲחֵרוֹת מְעַשֵּׂר מִכָּל אַחַת וְאַחַת. דְּבַעֲלֵי הַגַּנּוֹת שֶׁמָּא זֶה עִשֵּׂר וְזֶה לֹא עִשֵּׂר:

משנה ח

מִשְּׁנֵי מְקוֹמוֹת. שֶׁשְּׁנֵי הַמּוֹכְרִים הוֹדִיעוּהוּ שֶׁהוּא טָבֵל:

אֶלָּא לְצָרְכּוֹ. כְּגוֹן שֶׁנִּתְעָרֵב לַחֲבֵרוֹ חֻלִּין מֻעָטִין בְּטֶבֶל מְרֻבֶּה, שֶׁאֵין לְטֶבֶל זֶה תַּקָּנָה עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר עָלָיו מִמָּקוֹם אַחֵר. וְדַוְקָא לְחָבֵר מֻתָּר לִמְכֹּר טֶבֶל, אֲבָל לֹא לְעַם הָאָרֶץ. וְעַם הָאָרֶץ שֶׁנִּתְעָרֵב לוֹ חֻלִּין בְּטֶבֶל כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה, הוֹלֵךְ אֵצֶל חָבֵר וְהוּא לוֹקֵחַ לוֹ טֶבֶל מִמָּקוֹם אַחֵר וּמְעַשֵּׂר לוֹ:

משנה ט

מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים. הַאי תַּנָּא סָבַר אֵין קִנְיָן לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְרַבִּי מֵאִיר הִיא, וְאֵינָהּ הֲלָכָה, דְּקַיְמָא לָן יֵשׁ קִנְיָן לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִן הַמַּעֲשֵׂר דִּכְתִיב (ויקרא כה) וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר לִצְמִיתוּת, הָא אִם נִמְכְּרָה צְמוּתָה הִיא:

עַל שֶׁל כּוּתִים. פֵּרוֹת הַכּוּתִים וַדַּאי טֶבֶל מוֹכְרִין אוֹתָן. דְּאַף עַל פִּי דִּכְשֶׁאוֹכְלִין פֵּרוֹתֵיהֶן עִשּׂוּרֵי מְעַשְּׂרִי, כְּשֶׁמּוֹכְרִין אֵינָן מְעַשְּׂרִין, דְּלֹא חַיְשִׁי עַל לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל:

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר מִשֶּׁל כּוּתִים עַל שֶׁל כּוּתִים. דְּזִמְנִין דִּמְעַשֵּׂר לְנַפְשֵׁיהּ וְנִמְלַךְ וּמוֹכְרוֹ, וְשֶׁמָּא הָאֶחָד מְעַשֵּׂר וְהָאֶחָד לֹא, וְנִמְצָא מַפְרִישׁ מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב. וּבַזְּמַן הַזֶּה הַכּוּתִים עֲשָׂאוּם כְּעוֹבְדֵי כוֹכָבִים גְּמוּרִים לְכָל דִּבְרֵיהֶם:

משנה י

עֲצִיץ נָקוּב. כְּלִי שֶׁמְּשִׁימִין בְּתוֹכוֹ עָפָר וְזוֹרְעִים בּוֹ, אִם נָקוּב כְּדֵי שֹׁרֶשׁ קָטָן שֶׁהוּא פָּחוֹת מִכַּזַּיִת הֲרֵי הוּא כָּאָרֶץ וּפְרוֹתָיו טֶבֶל גָּמוּר דְּאוֹרַיְתָא:

תָּרַם מִן הָאָרֶץ. אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה נַמִּי מָצֵי לְתָרֹם, וּמְשׁוּם סִיפָּא נָקַט לְשׁוֹן דִּיעֲבַד:

תְּרוּמָה וְיַחֲזֹר וְיִתְרֹם. דְּמִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב הִפְרִישׁ וְלָאו תְּרוּמָה הִיא, הִלְכָךְ יַחֲזֹר וְיִתְרֹם, וּמִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁקָּרָא לָהּ שֵׁם תְּרוּמָה נוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן דְּלֹא לֵיתֵי לְזִלְזוּלֵי בִּתְרוּמָה. וְאֵין צָרִיךְ לְהוֹצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר כְּמוֹ בְּסֵיפָא, מִשּׁוּם דְּמִדְּאוֹרַיְתָא לָאו טֶבֶל הוּא, אֶבָל מִן הַנָּקוּב עַל שֶׁאֵינוֹ נָקוּב דְּמִן הַחִיּוּב עַל הַפָּטוּר הִפְרִישׁ, הַתְּרוּמָה הַוְיָא טֶבֶל דְּאוֹרַיְתָא, הִלְכָךְ לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיּוֹצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת:

משנה יא

מִן הַדְּמַאי עַל הַדְּמַאי. דְּלְמָא הַאי מְעֻשָּׂר וְהַאי לֹא מְעֻשָּׂר:

תְּרוּמָה. וְאֵין צָרִיךְ לְתַקֵּן אֶת הַתְּרוּמָה כֵּיוָן דְּסָפֵק הוּא וְרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִים הֵן:

מִן הַוַּדַּאי עַל הַדְּמַאי תְּרוּמָה וְלֹא תֹאכַל. דַּהֲוֵי דּוּמְיָא דְּמַפְרִישׁ מִן הַנָּקוּב עַל שֶׁאֵינוֹ נָקוּב מִן הַחִיּוּב עַל הַפָּטוּר, שֶׁאִם הַדְּמַאי מְעֻשָּׂר נִמְצֵאת הַתְּרוּמָה טֶבֶל דְּאוֹרַיְתָא, הִלְכָךְ לֹא תֹאכַל:

פרק ו

משנה א

הַמְקַבֵּל שָׂדֶה. לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ כְּדֶרֶךְ הָאֲרִיסִין:

חוֹלֵק לִפָּנֵיהֶם. וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְעַשֵּׂר חֵלֶק בַּעַל הַשָּׂדֶה, אֲבָל מַנִּיחַ לִפְנֵיהֶם חֵלֶק שִׂכַּר הַקַּרְקַע כְּשֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר, וְלֹא חִיְּבוּ חֲכָמִים לַמְקַבֵּל שֶׁיְּעַשֵּׂר עַל חֶלְקוֹ שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה וְיִתֵּן לוֹ מַה שֶּׁפָּסַק עִמּוֹ כְּשֶׁהוּא מְעֻשָּׂר, מִפְּנֵי יִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּקַבֵּל הַשָּׂדוֹת בַּאֲרִיסוּת:

הַחוֹכֵר. מְקַבֵּל הַשָּׂדֶה בְּדָבָר קָצוּב, כָּךְ וְכָךְ כּוֹרִין לְשָׁנָה, בֵּין שֶׁהִיא עוֹשָׂה הַרְבֵּה בֵּין שֶׁהִיא עוֹשָׂה מְעַט:

תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. אֲבָל לֹא מְעֻשָּׂר, דְּכָל חוֹכֵר עַל מְנַת כֵּן יוֹרֵד לַשָּׂדֶה שֶׁיִּתֵּן לוֹ חֶכְירוּתוֹ מִפֵּרוֹת הַגְּדֵלִים בַּשָּׂדֶה בְּטִבְלָם, וּמִיהוּ מִשּׁוּם דְּאֵין לְהַשְׁהוֹת הַתְּרוּמָה, דְּאִי אֶפְשָׁר לַגֹּרֶן שֶׁתֵּעָקֵר אֶלָּא אִם כֵּן נִתְרְמָה, מִשּׁוּם הָכִי תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ, וּמִסְתַּבֵּר דִּמְנַכֶּה לוֹ הַתְּרוּמָה מֵחֶכְירוּתוֹ, דְּמַאי שְׁנָא תְּרוּמָה מִמַּעֲשֵׂר:

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה. אֵימָתַי סַגִּי לַחוֹכֵר שֶׁיִּתְרֹם לְבָד וְאֵינוֹ מְעַשֵּׂר, כְּשֶׁנּוֹתֵן לוֹ חֶכְירוּתוֹ מֵאוֹתָהּ שָׂדֶה וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין. אֲבָל אִם נָתַן לוֹ מִשָּׂדֶה אַחֶרֶת אַף מֵאוֹתוֹ הַמִּין, אוֹ מִמִּין אַחֵר אַף מֵאוֹתָהּ שָׂדֶה, כְּגוֹן שֶׁזָּרַע מִקְצַת הַשָּׂדֶה מִין אַחֵר כְּשֵׁעוּר חֶכְירוּתוֹ, חַיָּב אַף לְעַשֵּׂר, דְּדָמֵי לְפוֹרֵעַ חוֹבוֹ. אִי נַמִּי אֵין דַּעַת [הַמַּחְכִּיר] לְקַבֵּל פֵּרוֹת טְבוּלִים אֶלָּא כְּשֶׁפּוֹרֵעַ לוֹ מֵאוֹתָהּ שָׂדֶה וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין:

משנה ב

הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים. קָנָס קָנְסוּ חֲכָמִים לְחוֹכֵר שָׂדֶה מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁיְּהֵא מְעַשֵּׂר מַה שֶּׁנּוֹתֵן לוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא שׁוּם יִשְׂרָאֵל חוֹכֵר שָׂדֶה מִמֶּנּוּ וְתִשָּׁאֵר בּוּרָה בְּיָדוֹ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ יִצְטָרֵךְ לְמָכְרָהּ לְיִשְׂרָאֵל בְּדָמִים מֻעָטִים. וּבְמְקַבֵּל בַּאֲרִיסוּת לֹא קָנְסוּ, שֶׁיּוֹתֵר חָפֵץ הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בַּחֲכִירוּת מִבַּאֲרִיסוּת:

שָׂדֶה שֶׁל אֲבוֹתָיו. שֶׁגָּזְלָהּ הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים מֵאֲבוֹתָיו, וּקְנָסוּהוּ שֶׁיְּצָטָרֵךְ לְעַשֵּׂר כְּדֵי שֶׁיִּדְחַק עַצְמוֹ וְיִקְנֶנָּה מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהִיא חֲבִיבָה עָלָיו שֶׁהָיְתָה שֶׁל אֲבוֹתָיו לֹא יַנִּיחַ לְקַבְּלָהּ מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בִּיּוֹתֵר מִן הָרָאוּי לָהּ, וּכְשֶׁיִּכְבַּד עָלָיו הַמַּעֲשֵׂר יִקְנֶנָּה. וּכְוָתֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה קַיְמָא לָן, דְּלֹא פְּלִיג תַּנָּא קַמָּא עָלֵיהּ:

משנה ג

כְּשֵׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּחֲלִין כָּךְ חוֹלְקִים בַּתְּרוּמָה. כְּשֶׁנּוֹטֵל בַּעַל הַשָּׂדֶה מֻחֲצָה וּשְׁלִישׁ וּרְבִיעַ מִמַּה שֶּׁהוֹצִיאָה הַשָּׂדֶה נוֹטֵל גַּם כֵּן מֻחֲצָה וּשְׁלִישׁ וּרְבִיעַ מִן הַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשְׂרוֹת הַמּוּטָלוֹת עָלֶיהָ וְנוֹתְנָן הוּא לְכָל כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁיִּרְצֶה:

אַף הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלָּהֶן. אִם הַמְקַבֵּל כֹּהֵן כָּל הַתְּרוּמָה שֶׁלּוֹ, וְאִם לֵוִי הוּא כָּל הַמַּעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ:

שֶׁעַל מְנָת כֵּן. יָרְדוּ לְקַבֵּל שָׂדֶה זוֹ בַּאֲרִיסוּת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאַף עַל גַּב דְּעַל מְנָת כֵּן יָרְדוּ בְּמַה קָנוּ:

משנה ד

הַמַּעֲשְׂרוֹת לַבְּעָלִים. בְּהָא אֶפְלוּ רַבָּנָן דִּפְלִיגֵי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מוֹדוּ, דִּכְיוָן דְּשָׂדֶה שֶׁל בְּעָלִים מְקוֹם מַעֲשֵׂר שִׁיּוּרֵי שַׁיְרֵיהּ:

הַקַּרְתָּנִי. לְשׁוֹן קְרִיָּה, כְּלוֹמַר הָאִישׁ הַיּוֹשֵׁב בַּקְּרִיָּה בַּכְּפָרִים. שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי הַכְּפָרִים לְקַבֵּל שָׂדֶה מִבְּנֵי הַכְּרָכִים:

יָכוֹל הוּא הַקַּרְתָּנִי וְכוּ'. הִלְכָּךְ כָּל אֶחָד נוֹטֵל חֶלְקוֹ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְכֵן הֲלָכָה:

משנה ה

הַמְקַבֵּל זֵיתִים לְשָׁמֶן. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל זֵיתִים מִכֹּהֵן אוֹ מִלֵּוִי:

כְּשֵׁם שֶׁחוֹלְקִין כָּךְ חוֹלְקִים בַּתְּרוּמָה. וְאַף עַל גַּב דִּלְעֵיל לַבְּעָלִים, הָכָא שָׁאנֵי דְּלֹא קִבֵּל קַרְקַע אֶלָּא אִילָנוֹת, וְרַבָּנָן לֹא עָבְדֵי זֵיתִים כְּקַרְקַע:

אוֹ לְמַחֲצִית שָׂכָר. שֶׁיִּמְכֹּר הַשֶּׁמֶן וְיַחְלְקוּ הָרֶוַח לָאֶמְצַע:

הַמַּעֲשְׂרוֹת לַבְּעָלִים. דְּרַבִּי יְהוּדָה עָבֵיד זֵיתִים כְּקַרְקַע. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ו

לֹא יִמְכֹּר אָדָם זֵיתָיו. זֵיתִים שֶׁנִּתְלַשׁוּ מִן הָאִילָן וְלֹא הֶכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה, כְּגוֹן שֶׁעֲדַיִן לֹא הִזִּיעוּ זַעַת הַמַּעֲטָן שֶׁהִיא מַכְשִׁירָתָן לְקַבֵּל טֻמְאָה:

אֶלָּא לְחָבֵר. לְפָרוּשׁ הַמֶּחְזָק לְטָהֳרוֹת, וְלֹא יִמְכְּרֵם לְמִי שֶׁאֵינוֹ חָבֵר, שֶׁלֹּא יִדְרֹךְ אוֹתָם בְּטֻמְאָה:

אַף לְמֵעֲשֵׂר. אַף לְמִי שֶׁלֹּא קִבֵּל עָלָיו אֶלָּא לְעַשֵּׂר אֲבָל לֹא קִבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת מֻחְזָק לְטָהֳרוֹת יָכוֹל לְמָכְרָם, דְּכֵיוָן דְּאַכָּתֵי לֹא הֶכְשִׁירוּ אֲמוּר שֶׁמָּא יֹאכְלֵם קֹדֶם שֶׁיַּזִּיעוּ. וְאַף עַל גַּב דְּרֹב זֵיתִים אֵין עוֹמְדִין לְאָכְלָן כָּךְ, בַּעֲלִילָה כָּל דְּהוּ דָּמְצִינַן לְתָלוֹת תָּלִינַן. וְרַמְבַּ"ם מוֹקֵי פְּלוּגְתַּיְהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, דְּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי אָסוּר לִגְרֹם טֻמְאָה לְחֻלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי מֻתָּר לִגְרֹם טֻמְאָה לְחֻלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

וּצְנוּעֵי בֵּית הִלֵּל. וְתִיקִין הַמְדַקְדְּקִים בְּמִצְוֹת שֶׁהָיוּ בְּבֵית הִלֵּל:

משנה ז

אֶחָד מְעַשֵּׂר. נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת:

וְאֶחָד אֵינוֹ מְעַשֵּׂר. אֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת:

הַמְעַשֵּׂר מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁלּוֹ. מְתַקֵּן הַחֵצִי מִכָּל מַה שֶּׁגָּדַל בַּכֶּרֶם שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

וְחָלְקוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. בַּיְרוּשַׁלְמִי מְפָרֵשׁ דְּהָכִי קָאָמַר, וְחָלְקוּ שֶׁל חֲבֵרוּ דְּהַיְנוּ שֶׁל זֶה שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא דְּמַאי הוּא. וּמִשּׁוּם דְּאֵין בְּרֵירָה חַיְשִׁינַן שֶׁמָּא חֲצִי חֶלְקוֹ שֶׁל הַמְעַשֵּׂר בְּיַד חֲבֵרוֹ שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר וַחֲצִי חֵלֶק חֲבֵרוֹ בְּיָדוֹ, הִלְכָךְ אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר תִּקֵּן הַחֲצִי מִכָּל מַה שֶּׁגָּדַל בַּכֶּרֶם חַיָּב לְתַקֵּן בְּתוֹרַת דְּמַאי חֲצִי חֵלֶק חֲבֵרוֹ שֶׁבְּיָדוֹ:

משנה ח

טֹל אַתָּה חִטִּין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. הָכָא מַיְרֵי שֶׁחִלְקוּ שָׂדֶה בְּקֻמוֹתֶיהָ וַעֲנָבִים הַמְחֻבָּרִים בַּכֶּרֶם הִלְכָךְ יֵשׁ בְּרֵירָה וְאָמְרִינַן זֶהוּ חֶלְקוֹ הַמַּגִּיעוֹ וְהַמְעַשֵּׂר מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁלּוֹ וְדַיּוֹ. וּלְעֵיל אַיְרֵי שֶׁחִלְקוּ בַּתְּלוּשׁ וְהָתָם אֵין בְּרֵירָה דְּכָל קֶלַח וְקֶלַח שֶׁל שֻׁתָּפִים הוּא וְצָרִיךְ לְעַשֵּׂר דְּמַאי עַל חֵלֶק חֲבֵרוֹ שֶׁבְּיָדוֹ:

אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ טֹל אַתָּה חִטִּין וַאֲנִי שְׂעוֹרִים. דְּלֵיכָּא לְמֵימַר הָכָא זֶהוּ חֶלְקוֹ הַמַּגִּיעוֹ אֶלָּא הֲווֹ כְּמַחְלִיפִים זֶה לָזֶה, וְנִמְצָא זֶה הַמְעַשֵּׂר מוֹכֵר חֶלְקוֹ לְמִי שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר:

משנה ט

חָבֵר. הַנֶּאֱמָן לְטַהֵרוֹת וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְמַעֲשְׂרוֹת:

שֶׁיְּרַשּׁוּ אֶת אֲבִיהֶן עִם הָאָרֶץ. וּפֵרוֹת שֶׁהִנִּיחַ הֲווֹ דְּמַאי וּבְחֶזְקַת טְמֵאִים:

טֹל אַתָּה בַּלַּח. שֶׁהֶכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה וַאֲנִי בַּיָּבֵשׁ שֶׁלֹּא הֶכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאָסוּר לְחָבֵר לְמְכוֹר לְעַם הָאָרֶץ לַח וְיָבֵשׁ כִּדְתָנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק שֵׁנִי:

משנה י

טֹל אַתָּה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וַאֲנִי מָעוֹת. אַף עַל גַּב דַּחֲלוּפֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְיֵין נֶסֶךְ אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה, הָכָא שְׂרֵי עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְיָדוֹ, מִשּׁוּם דִּירוּשַׁת גֵּר אֶת אָבִיו אֵינָהּ מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְלֹא דָמִי לְחָבֵר וְעַם הָאָרֶץ שֶׁיְּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶם עַם הָאָרֶץ דַּאֲפִלּוּ קֹדֶם שֶׁבָּאוּ לְיָדוֹ אָסוּר לוֹמַר לוֹ טֹל אַתָּה חִטִּים וַאֲנִי שְׂעוֹרִים, דְּהָתָם הַוְיָא יְרוּשָׁה דְּאוֹרַיְתָא וַהֲוֵי כְּאִלּוּ בָּא לְיָדוֹ:

משנה יא

סוּרְיָא. הֵם אֲרָצוֹת שֶׁכָּבַשׁ דָּוִד שֶׁלֹּא הָיוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּגוֹן אֲרָם נַהֲרַיִם וַאֲרָם צוֹבָה, וּלְפִי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִכְבְּשָׁה כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפִיכָךְ לֹא קִדְּשׁוּ כִּקְדֻשַּׁת הָאָרֶץ אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה כִּבּוּשׁ שֶׁל רַבִּים, וּבְמִקְצַת דִּינִים הִיא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְמִקְצַת דִּינִים הִיא כְּחוּצָה לָאָרֶץ. וְהַקּוֹנֶה פֵּרוֹת בְּסוּרְיָא אֵינוֹ חַיָּב לְהַפְרִישׁ מֵהֶן דְּמַאי לְפִי שֶׁרֹב פֵּרוֹת הַנִּמְכָּרִים בְּסוּרְיָא מִחוּץ לָאָרֶץ הֵן בָּאִים, הִלְכָךְ כִּי אָמַר מְעַשְּׂרִין הֵן נֶאֱמָן מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי אָמַר שֶׁל חוּץ לָאָרֶץ הֵן וְהָיָה נֶאֱמָן כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק קַמָּא מִכְּזִיב וּלְהַלָּן נֶאֱמָן, הַשְׁתָּא נַמִּי כִּי אָמַר שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵם וְעֻשְּׂרוּתִים נֶאֱמָן:

שֶׁהַפָּה שֶׁאָסַר. כְּשֶׁאָמַר שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵם וְחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר, הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר כְּשֶׁאָמַר עִשָּׂרְתִּים, וְכִי הֵיכִי דִּמְהֵמְנִינַן לֵיהּ בְּמַאי דְּאָסַר כְּשֶׁאָמַר שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵם נְהַמְנִיהּ נַמִּי בְּמַה שֶׁהִתִּיר כְּשֶׁאָמַר עִשָּׂרְתִּים:

מִשֶּׁלִּי הֵן. מִן הַשָּׂדֶה שֶׁיֵּשׁ לִי כָּאן בְּסוּרְיָא, חַיָּבִים לְעַשֵּׂר, דִּבְפֵרוֹת שֶׁל סוּרְיָא גָּזְרוּ עַל הַדְּמַאי כְּשֶׁיְּדוּעַ שֶׁגָּדְלוּ שָׁם:

וְאִם יָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׂדֶה. אֵין כָּאן הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר, דְּכֵיוָן שֶׁיָּדוּעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׂדֶה מִסְתָּמָא מִשָּׂדֶהוּ הֵבִיא הַפֵּרוֹת, וְלֹא הָיָה נֶאֱמָן לוֹמַר מִחוּץ לָאָרֶץ הֵם בָּאִים, הִלְכָךְ כִּי אָמַר עִשַּׂרְתִּים אֵינוֹ נֶאֱמָן דְּלֵיכָּא מִגּוֹ:

משנה יב

עִם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר לְחָבֵר קַח לִי. כְּגוֹן שֶׁהָיָה הֶחָבֵר הוֹלֵךְ לַשּׁוּק לִקְנוֹת יָרָק לְעַצְמוֹ וְאָמַר לוֹ עַם הָאָרֶץ קַח לִי גַּם כֵּן אֲגֻדָּה שֶׁל יָרָק, וְלָקַח חָבֵר שְׁתֵּי אֲגֻדּוֹת סְתָם וְלֹא פֵּרֵשׁ זוֹ לִי וְזוֹ לְעַם הָאָרֶץ, פָּטוּר מִלְּעַשֵּׂר אוֹתָהּ שֶׁנּוֹתֵן לְעַם הָאָרֶץ, דְּיֵשׁ בְּרֵירָה כְּשֶׁנּוֹתְנָהּ לְעַם הָאָרֶץ שֶׁזּוֹ הִיא אוֹתָהּ שֶׁלָּקַח מִתְּחִלָּה לְצָרְכּוֹ וְאֵין חָבֵר מַחֲלִיפָהּ בְּשֶׁלּוֹ. פֵּרוּשׁ אַחַר מִן הַיְרוּשַׁלְמִי, עִם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר לְחָבֵר קַח לִי אֲגֻדַּת יָרָק, וְהַמּוֹכֵר חָבֵר הוּא וְיוֹדֵעַ שֶׁזֶּה הַלּוֹקֵחַ בִּשְׁבִיל עַם הָאָרֶץ הוּא לוֹקֵחַ, וְלֹא לָקַח הֶחָבֵר לְעַצְמוֹ כְּלוּם, פְּטוּרָה הָאֲגֻדָּה הַזֹּאת מִמַּעֲשֵׂר דְּמַאי שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַמּוֹכֵר חָבֵר וְיוֹדֵעַ שֶׁלְּצָרְכּוֹ עִם הָאָרֶץ הוּא קוֹנֶה אֵינוֹ מוֹכֵר לוֹ אֶלָּא אִם כֵּן עִשֵּׂר, דְּהָכִי אָמְרִינַן לְעֵיל פֶּרֶק ב' שֶׁאָסוּר לְמָכֹר לְעַם הָאָרֶץ אֶלָּא אִם כֵּן עִשֵּׂר תְּחִלָּה. אֲבָל אִם קָנָה הֶחָבֵר אַחַת לְעַצְמוֹ וְאַחַת לְעַם הָאָרֶץ וְנִתְעָרְבוּ, חַיָּב לְעַשֵּׂר דְּשָׁמָא מַה שֶּׁמָּכַר לוֹ לְעַצְמוֹ אֵינוֹ מְעֻשָּׂר, שֶׁהַמּוֹכֵר לְחָבֵר אֵינוֹ צָרִיךְ לְעַשֵּׂר וְהַקּוֹנֶה עָלָיו מֻטָּל לְעַשֵּׂר כִּדְאָמְרִן לְעֵיל פֶּרֶק ב':

וַאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה. וַאֲפִלּוּ נִתְעָרְבָה אַחַת שֶׁלּוֹ בְּמֵאָה שֶׁל עַם הָאָרֶץ:

גְּלֶסְקָן. כִּכַּר לֶחֶם יָפָה:

פרק ז

משנה א

הַמַּזְמִין אֶת חֲבֵרוֹ. אוֹמֵר מֵעֶרֶב שַׁבָּת וכו'. וְהֵיכָא דְּהִתְנָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת מֻתָּר לְהַפְרִישׁ בְּשַׁבָּת, אֲבָל לֹא הִתְנָה אָסוּר דִּתְנַן סָפֵק חֲשֵׁכָה מְעַשְּׂרִים אֶת הַדְּמַאי, הָא וַדַּאי חֲשֵׁכָה לֹא. וְהָכָא מַיְרֵי בְּהַזְמִינוֹ חֲבֵרוֹ וְלֹא הִדִּירוֹ, דְּאִי הִדִּירוֹ הָא אָמְרִינַן לְעֵיל פֶּרֶק ד' אוֹכֵל עִמּוֹ בְּשַׁבָּת רִאשׁוֹנָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת. אִי נַמִּי הָתָם בְּשַׁבָּת רִאשׁוֹנָה שֶׁל בָּחוּר שֶׁנִּשָּׂא בְתוּלָה וְהָכָא בִּשְׁאָר שַׁבָּתוֹת:

הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר. וּתְרוּמָה גְּדוֹלָה אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ דִּלְא נָחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ עָלֶיהָ כִּדְפָרְשִׁינַן בְּפֶרֶק קַמָּא. וְעַל אֶחָד מִמֵּאָה שֶׁמַּפְרִישׁ לְמָחָר אוֹמֵר הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר דְּהַיְינוּ תִּשְׁעָה שֶׁהוּא חַיָּב עַדַיִן כְּדֵי שֶׁיְּהוּ עֲשָׂרָה לְמֵאָה מוֹדֵד לוֹ הָאֶחָד, וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר זֶה הָאֶחָד שֶׁעָשִׂיתִי תְּחִלָּה מַעֲשֵׂר עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל תִּשְׁעָה הַסְּמוּכִים לוֹ:

מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. יִהְיֶה בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ וּמְחֻלָּל יִהְיֶה עַל הַמָּעוֹת, וְנִמְצָא לְמָחָר שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ כִּי אִם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בִּלְבָד, וְאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה אֶת הַשְּׁאָר:

משנה ב

מָזְגוּ לוֹ אֶת הַכּוֹס. בְּיוֹם הַשַּׁבָּת:

אוֹמֵר וְכוּ'. וְאֵין דַּי לוֹ בְּמַה שֶּׁהִתְנָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אֲבָל צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלוֹמַר בְּשַׁבָּת כְּשֶׁבָּא לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְשַׁיֵּר מִן הַכּוֹס וְכוּ'. בַּיְרוּשַׁלְמִי פָּרִיךְ אִם בְּאוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו תְּהֵא תְּרוּמָה הֲרֵי הַכֹּל מִתְעָרֵב יַחַד וְנַעֲשֶׂה מְדֻמָּע, וְאִם בְּאוֹמֵר לְכְשֶׁאֶשְׁתֶּה הָא לֹא הֲוֵי תְּרוּמָה אֶלָּא לְאַחַר שֶׁשָּׁתָה וְנִמְצָא שׁוֹתֶה טֶבֶל, וּמְשָׁנֵי בְּאוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו וְלִכְשֶׁאֶשְׁתֶּה תְּהֵא תְּרוּמָה, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא שָׁתָה טֶבֶל וְגַם לֹא הָיָה מְדֻמָּע:

בְּפִיו. בְּפִי הַכּוֹס:

משנה ג

שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין לְבַעַל הַבַּיִת. עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת:

וְחוֹשֵׁשׁ גְּרוֹגֶרֶת אֶחָת. נִמְנָע מִלֶּאֱכֹל גְּרוֹגֶרֶת אַחַת כְּנֶגֶד אוֹתָהּ שֶׁל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁהִפְרִישׁ, שֶׁלֹּא יְהֵא גּוֹזֵל אֶת בַּעַל הַבַּיִת:

לֹא יַחְשֹׁשׁ. וְיִקְּנֶה גְּרוֹגֶרֶת אַחַת וְיֹאכַל, שֶׁאִם לֹא יֹאכַל מַרְעִיב עַצְמוֹ וּמְמַעֵט מִסְעֻדָּתוֹ וְנִמְצָא מְמַעֵט בְּכָךְ מְלַאכְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה:

לֹא יַחְשֹׁשׁ מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין. שֶׁתְּהֵא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִשֶּׁל בַּעַל הַבַּיִת וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִשֶּׁל פּוֹעֵל, הִלְכָךְ חַיָּב בַּעַל הַבַּיִת לִתֵּן לוֹ הַגְּרוֹגֶרֶת שֶׁהִפְרִישׁ לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר:

משנה ד

הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוּתִים. קֹדֶם שֶׁגָּזְרוּ עַל יֵינָן, וְהָיָה יֵינָן וַדַּאי טֶבֶל. וְהָכָא אַיְרֵי בְּלוֹקֵחַ עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אוֹ שֶׁלָּקַח מִבְּעוֹד יוֹם וְשָׁכַח לְהַפְרִישׁ עַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאָז אָסוּר לְהַפְרִישׁ דִּתְנַן סָפֵק חֲשֵׁכָה אֵין מְעַשְּׂרִין אֶת הַוַּדַּאי, הִלְכָךְ אָסוּר לְקַבֵּעַ לוֹ מָקוֹם, דִּקְבִיעוּת מָקוֹם חָשׁוּב כְּהַפְרָשָׁה וְאָסוּר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וּמְשׁוּם הָכִי לֹא קָתָנֵי בְּסֵיפָא וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת, דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַבֵּעַ לוֹ מָקוֹם בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ אִי אֶפְשָׁר לְחַלְּלוֹ, אֲבָל לְקָרוֹת שֵׁם דְּאָמַר שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ שָׁרֵי, דְּכֻלֵּי הַאי לֹא גָּזוּר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת:

שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ. הָכָא לֹא קָתָנֵי שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ לְמָחָר כִּדְקָתָנֵי לְעֵיל גַּבֵּי הַמַּזְמִין אֶת חֲבֵרוֹ, דְּדָוְקָא כְּשֶׁאֵינוֹ מְתַקֵּן אֶלָּא מַה שֶּׁאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה הִתִּירוּ לְהַפְרִישׁ לְמָחָר מִמּוֹתָר אֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ הַנִּשְׁאָר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס, אֲבָל לְתַקֵּן אֶת כָּל הַנֹּאד בְּשַׁבָּת לֹא הִתִּירוּ. וְהָכָא אֵינוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּמוֹ בַּבָּבָא שֶׁל דְּמַאי וּכְדִלְעֵיל גַּבֵּי הַמַּזְמִין אֶת חֲבֵרוֹ, מִשּׁוּם דְּגַבֵּי דְּמַאי דִּמְעַשְּׂרָן וְהֵן שֶׁלּוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת הַמַּעֲשֵׂר וּלְאָכְלוֹ, אֲבָל כָּאן שֶׁהוּא טֶבֶל וַדַּאי צָרִיךְ לִתֵּן הַמַּעֲשֵׂר לַלֵּוִי וְהַלֵּוִי יִקְרָא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר:

וַעֲשָׂרָה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְתִשְׁעָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. לְאוֹ דַּוְקָא, שֶׁהֲרֵי לְאַחַר שֶׁהִפְרִישׁ מִמֵּאָה שְׁנֵי לֻגִּין לִתְרוּמָה גְּדוֹלָה וְנִשְׁאַר תִּשְׁעִים וּשְׁמֹנָה לֹא יִהְיֶה הַמַּעֲשֵׂר אֶלָּא עֲשָׂרָה לֻגִּין פָּחוֹת חֹמֶשׁ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שְׁמֹנָה לֻגִּין וּשְׁמֹנָה עֲשִׂירִיּוֹת וְחֹמֶשׁ עֲשִׂירִיּוֹת:

מֵחַל וְשׁוֹתֶה. מַתְחִיל וְשׁוֹתֶה. פֵּרוּשׁ אַחַר מוֹזֵג וְשׁוֹתֶה, מֵחַל כְּמוֹ מֵהֵל, לְשׁוֹן סָבְאֵךְ מָהוּל בַּמַּיִם (ישעיה א). וּסְתָם מַתְנִיתִין אַתְיָא כְּרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר אַף בִּדְאוֹרַיְתָא יֵשׁ בְּרֵירָה וְזֶה שֶׁנִּשְׁאַר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס הֲוֵי כְּאִלּוּ הֻפְרַשׁ מִתְּחִלָּה. וְאֵינָהּ הֲלָכָה אֶלָּא קַיְמָא לָן דְּבִדְרַבָּנָן יֵשׁ בְּרֵירָה אֲבָל בִּדְאוֹרַיְתָא אֵין בְּרֵירָה, הִלְכָךְ בְּוַדַּאי טֶבֶל לֹא יֹאכַל וְלֹא יִשְׁתֶּה עַד שֶׁיַּפְרִישׁ:

משנה ה

וְהוּא בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּמִתְיָרֵא שֶׁמָּא יִקְדֹּשׁ עָלָיו הַיּוֹם וְלֹא יוּכַל לְעַשֵּׂר:

משנה ו

כַּלְכָּלוֹת. סַלִּים:

מַעֲשְׂרוֹת זוֹ בְּזוֹ. מַעֲשְׂרוֹת שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מִכַּלְכָּלָה זוֹ יִהְיוּ מֻנָּחִים בַּחֲבֶרְתָּהּ:

הָרִאשׁוֹנָה מְעֻשָּׂרֶת. וּמַפְרִישׁ מִן הַשְּׁנִיָּה הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁל שְׁתֵּיהֶן:

שֶׁל זוֹ בְּזוֹ וְשֶׁל זוֹ בָּזוֹ הָרִאשׁוֹנָה מְעֻשָּׂרֶת. אֲבָל הַשְּׁנִיָּה אֵינָהּ מְעֻשֶּׂרֶת, דְּמִיָּד כְּשֶׁאָמַר שֶׁל זוֹ בְּזוֹ נִתְקְנָה הָרִאשׁוֹנָה וְנִפְטְרָה מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת וְכִי הָדַר וְאָמַר שֶׁל זוֹ בְּזוֹ נִמְצָא מַפְרִישׁ מִזּוֹ שֶׁכְּבָר נִפְטֶרֶת עַל זוֹ שֶׁהִיא חַיֶּבֶת, וְאֵין מַפְרִישִׁין מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב וְלֹא אָמַר כְּלוּם, וְנוֹטֵל מִן הַשְּׁנִיָּה הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁל שְׁתֵּיהֶן:

מַעֲשְׂרוֹתֵיהֶן מַעֲשְׂרוֹת כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ. הַמַּעֲשְׂרוֹת הַמְחֻיָּבוֹת לִשְׁתֵּי כַּלְכָּלוֹת הַלָּלוּ יִהְיוּ שֶׁל כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ, הֲרֵי קְרָא שֵׁם מַעֲשְׂרוֹת שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת, וּמַפְרִישׁ מִזּוֹ עַל זוֹ וּמִזּוֹ עַל זוֹ, דְּבָכָל אַחַת שִׁיֵּר טֶבֶל כְּדֵי מַעֲשְׂרוֹת חֲבֶרְתָּהּ. אֲבָל אֵינוֹ מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מִמָּקוֹם אַחֵר, שֶׁהֲרֵי קְרָא שֵׁם וְקִבֵּץ מַעֲשְׂרוֹת כָּל אַחַת מֵהֶן בַּחֲבֶרְתָּהּ. פֵּרוּשׁ אַחֵר וְעִקָּר, מַעֲשְׂרוֹתֵיהֶן מַעֲשְׂרוֹת כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ קְרָא שֵׁם וּמַפְרִישׁ מֵאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה, דְּהָכִי מְפָרְשִׁינַן לְמִלְּתֵיהּ, מַעֲשְׂרוֹתֵיהֶן מֵאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁאֶרְצֶה יִהְיוּ מַעֲשְׂרוֹת כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ:

משנה ז

מֵאָה טֶבֶל וּמֵאָה חֻלִּין. שְׁנִתְעָרְבוּ:

נוֹטֵל מֵאָה וְאֶחָד. נוֹטֵל מֵאָה לְהַפְרִישׁ מֵהֶן מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּדִין כָּל טֶבֶל, וְאֶחָד נוֹטֵל מִן הַמֵּאָה (דלשם) [שֶׁל] חֻלִּין לְתִרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּאִלּוּ הָיוּ טֶבֶל, שֶׁהַחֻלִּין נַעֲשִׂים כַּטֶּבֶל עַצְמוֹ לְעִנְיַן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בִּלְבָד אֲבָל לֹא לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְנִמְצָא זֶה מַפְסִיד עַל יְדֵי תַּעֲרֹבֶת זוֹ אַחַת בִּלְבָד שֶׁמַּפְרִישׁ מִן הַחֻלִּין. וְטֶבֶל דְּאַיְרֵי בֵּיהּ הָכָא הוּא שֶׁהוּרְמָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה אֲבָל לֹא הוּרְמוּ מִמֶּנּוּ מַעַשְׂרוֹת וְלֹא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר:

מֵאָה טֶבֶל וּמֵאָה מַעֲשֵׂר. שֶׁלֹּא הוּרְמָה מִן הַמַּעֲשֵׂר הַזֶּה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְנִתְעָרְבוּ, נוֹטֵל מֵאָה שֶׁל טֶבֶל לְהַפְרִישׁ מֵהֶן הַמַּעֲשְׂרוֹת כְּדִפְרִישִׁית לְעֵיל, וְנוֹטֵל אַחַת מִן הַמֵּאָה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁהֵם נַעֲשִׂים כַּטֶּבֶל עַצְמוֹ לְהִתְחַיֵּב בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְנִשְׁאֲרוּ תִּשְׁעִים וְתִשַּׁע, מַפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לְפִי חֶשְׁבּוֹן שֶׁהֵם עֶשֶׂר פָּחוֹת עֶשִׂירִית שֶׁל אֶחָד. וְאִם לֹא נִתְעָרֵב הַמַּעֲשֵׂר בַּטֶּבֶל לֹא הָיָה מַפְרִישׁ אֶלָּא עֶשְׂרָה לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן, הַשְׁתָּא מִפְּנֵי שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּטֶּבֶל מַפְרִישׁ אַחַד עֶשֶׂר פָּחוֹת עֶשִׂירִית נִמְצָא מַפְסִיד אֶחָד פָּחוֹת עֶשִׂירִית:

מֵאָה חֻלִּין מְתֻקָּנִין וּמֵאָה מַעֲשֵׂר. רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, שֶׁנִּתְעָרְבוּ, נוֹטֵל מֵאָה לְשֵׁם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן כְּדֵי לְהַפְרִישׁ מֵהֶן עֶשְׂרָה לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן, וְעֶשֶׂר נוֹטֵל מִן הַמֵּאָה חֻלִּין מְתֻקָּנִין כְּאִלּוּ הָיוּ הֵם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן דֶּעֶשְׂרָה מֵהֶם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְנִמְצָא מַפְסִיד עֶשְׂרָה. וְהָא דְּלֹא מַחְמְרִינַן הָכִי כְּשֶׁנִּתְעָרֵב עִם טֶבֶל לְהַזְקִיק הַטֶּבֶל לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ עֶשְׂרָה לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּמֵאָה שֶׁל מַעֲשֵׂר, מִשּׁוּם שֶׁכָּךְ הוּא הַדִּין שֶׁכָּל דָּבָר הַמִּתְעָרֵב חוֹזֵר לִהְיוֹת כִּתְחִלָּתוֹ, הִלְכָךְ הַמַּעֲשֵׂר חוֹזֵר לִהְיוֹת כַּטֶּבֶל וְאֵין הַטֶּבֶל חוֹזֵר לִהְיוֹת כַּמַּעֲשֵׂר:

מֵאָה טֶבֶל וְתִשְׁעִים מַעֲשֵׂר וְכוּ' לֹא הִפְסִיד כְּלוּם. דְּכֵיוָן דְּאִיכָּא בַּטֶּבֶל עֶשְׂרָה יְתֵרִים דַּיְנִינַן לֵיהּ כְּאִלּוּ יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר. וְכָל טֶבֶל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין, אִם יֵשׁ לוֹ טְבָלִים אֲחֵרִים שֶׁיָּכוֹל לְהַפְרִישׁ עַל זֶה הַמִּתְעָרֶבֶת מִמָּקוֹם אַחֵר, אֵינוֹ מַפְרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן שֶׁל הַטֶּבֶל בִּלְבָד, וְהָכָא שֶׁהַטֶּבֶל יָתֵר עֶשֶׂר עַל [הַמַּעֲשֵׂר] חֶשְׁבִּינַן כְּאִלּוּ הֵם מִמָּקוֹם אַחֵר וּמַפְרִישׁ מֵהֶן לְפִי חֶשְׁבּוֹן שֶׁל טֶבֶל בִּלְבָד וְאֵינוֹ מַפְסִיד כְּלוּם:

כָּל זְמַן שֶׁהַטֶּבֶל מְרֻבֶּה. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה מְרֻבֶּה עֶשֶׂר, וְהָכִי אִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי:

משנה ח

עֶשֶׂר שׁוּרוֹת שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר כַּדֵּי יַיִן. מְסֻדָּרִים בָּאָרֶץ, שֶׁבְּכָל עִנְיָן שֶׁתִּמְנֶה בֵּין מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב בֵּין מִצָּפוֹן לְדָרוֹם תִּמְצָא עֶשֶׂר שׁוּרוֹת שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר שֶׁהֵן מֵאָה כַּדּוֹת:

שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר. חֲבִית אַחַת שֶׁבַּשּׁוּרָה הַחִיצוֹנָה קְבַעְתִּי מַעֲשֵׂר עַל כַּדּוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי:

וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ. חִיצוֹנָה, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ כָּאן אַרְבַּע שׁוּרוֹת חִיצוֹנוֹת לְאַרְבַּע רוּחוֹת:

נוֹטֵל שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת בַּאֲלַכְסוֹן. אַחַת לְמִקְצוֹעַ דְּרוֹמִית מִזְרָחִית וּשְׁנִיָּה לָהּ בְּמִקְצוֹעַ מַעֲרָבִית צְפוֹנִית, שֶׁכָּל חֲבִית שֶׁבַּמִּקְצוֹעַ נִמְנֵית לִשְׁתֵּי רוּחוֹת, וְיִמָּלֵא מִשְּׁתֵּיהֶן חָבִית אַחַת וְתִהְיֶה מַעֲשֵׂר:

חֲצִי שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר. וְאִם אָמַר חָבִית אַחַת שֶׁבַּחֲצִי שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה בָּהּ קְבַעְתִּי מַעֲשֵׂר עַל כַּדּוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי:

וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ. חֲצִי שׁוּרָה מֵאַרְבַּע שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת:

נוֹטֵל אַרְבַּע חֲבִיּוֹת מֵאַרְבַּע זָוִיּוֹת. מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בְּכָל זָוִית מִשְּׁתֵּי חֲצָאִים שֶׁבִּשְׁתֵּי שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת הַסְּמוּכוֹת לָהּ, וּמְמַלֵּא מֵאַרְבַּעְתָּן חָבִית אַחַת וְתִהְיֶה מַעֲשֵׂר:

שׁוּרָה אַחַת מַעֲשֵׂר וְכוּ'. וְאִם אָמַר חָבִית אַחַת שֶׁבְּשׁוּרָה אַחַת מֵאֵלּוּ עֶשֶׂר שׁוּרוֹת בָּהּ קְבַעְתִּי מַעֲשֵׂר וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזוֹ שׁוּרָה הִיא:

נוֹטֵל שׁוּרָה אַחַת בַּאֲלַכְסוֹן. כְּלוֹמַר נוֹטֵל עֶשֶׂר כַּדּוֹת מִשּׁוּרָה אַחַת מִמִּקְצוֹעַ דְּרוֹמִית מִזְרָחִית עַד מִקְצוֹעַ מַעֲרָבִית צְפוֹנִית, אוֹ מִמִּקְצוֹעַ דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית עַד מִקְצוֹעַ מִזְרָחִית צְפוֹנִית וּמְמַלֵּא מִכָּל הָעֶשֶׂר חֲבִיּוֹת חָבִית אַחַת וְתִהְיֶה מַעֲשֵׂר. וּמִפְּנֵי מַה נוֹטֵל בַּאֲלַכְסוֹן וְאֵינוֹ נוֹטֵל שׁוּרָה אַחַת כֻּלָּהּ בְּיֹשֶׁר מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב אוֹ מִצָּפוֹן לְדָרוֹם, דִּכְשֶׁהוּא נוֹטֵל בַּאֲלַכְסוֹן בֵּין שְׁתֵּי מְנָה הַשּׁוּרוֹת כֻּלָּן מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב בֵּין שֶׁתִּמְנֶה אוֹתָן מִצָּפוֹן לְדָרוֹם נִמְצָא נוֹטֵל חָבִית אַחַת מִכָּל שׁוּרָה וְשׁוּרָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם הָיָה נוֹטֵל שׁוּרָה אַחַת בָּאֹרֶךְ מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב אוֹ מִצָּפוֹן לְדָרוֹם: